

Marketingplan ten bate van het werven en behouden van vrijwillige waarnemers

Februari 2008

Rapport van de Zoogdiervereniging VZZ

Marketingplan ten bate van het werven en behouden van vrijwillige waarnemers

Rapport nr.:	2008.008
Datum uitgave:	Februari 2008
Auteur:	Zoogdiervereniging VZZ
Illustratie kافت:	Dennis Wansink
Overige illustraties:	
Projectnummer:	300.010
Projectleider:	Dennis Wansink
Productie:	Stichting VZZ Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, Nederland Tel. 026-3705318, E-mail: zoogdier@vzz.nl

Dit rapport kan geciteerd worden als:

Zoogdiervereniging VZZ, 2008. Marketingplan ten bate van het werven en behouden van vrijwillige waarnemers. VZZ rapport 2008.008. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.

De Stichting VZZ, onderdeel van de Zoogdiervereniging VZZ is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de VZZ; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Zoogdiervereniging VZZ

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Zoogdiervereniging VZZ, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUD

VOORWOORD EN DANKWOORD.....	5
SAMENVATTING	7
INLEIDING	9
1 ANALYSE VAN DE ORGANISATIE.....	11
1.1 Missie	11
1.2 Doelstellingen	11
1.3 Analyse van de organisatie.....	11
1.3.1 Werkveld.....	11
1.3.2 Meerjarenprogramma.....	12
1.3.3 Organisatiestructuur.....	12
1.3.4 Interne communicatie	13
1.3.5 Sterke punten van de Zoogdiervereniging	15
1.3.6 Zwakke punten van de Zoogdiervereniging.....	15
2 ANALYSE VAN DE OMGEVING.....	17
2.1 Analyse van de doelgroepen.....	17
2.1.1 Leden	17
2.1.2 Abonnees Lutra	17
2.1.3 Abonnees Natuurpunt vzw	17
2.1.4 Waarnemers.....	18
2.1.5 Andere zoogdierorganisaties.....	18
2.1.6 Samenwerkingsverbanden	19
2.1.7 Overheid en politiek	19
2.1.8 Terreineigenaren en -beheerders	19
2.1.9 Gebouweigenaren en -beheerders	19
2.1.10 Onderzoeks- en onderwijsinstututen	19
2.1.11 Ingenieursbureaus	20
2.1.12 Jeugd	20
2.1.13 Algemeen publiek	20
2.2 Concurrentie	21
2.2.1 Non profit onderzoeks- en beschermingsorganisaties.....	21
2.2.2 Groene adviesbureau's	21
2.2.3 Terreinbeheerders.....	21

2.2.4	Jacht en anti-jacht	22
2.2.5	Media	22
2.3	Kansen en bedreigingen.....	23
2.3.1	Kansen.....	23
2.3.2	Bedreigingen	23
3	MARKETINGSTRATEGIE	25
3.1	Marketingdoelstelling.....	25
3.2	De rol van de vrijwillige waarnemers.....	25
3.3	De doelgroepen	25
3.3.1	Typen vrijwilligers	25
3.3.2	Waar vinden we ze?	26
3.4	Wat biedt de Zoogdiervereniging VZZ de vrijwillige waarnemer.....	31
3.4.1	Persoonlijke motieven van de waarnemer	31
3.4.2	Unique selling point.....	31
3.5	Marketingboodschap.....	32
3.6	Marketingstrategie	33
3.6.1	Volgorde.....	33
3.6.2	Samenwerking	33
3.6.3	Herkenbaarheid.....	33
3.6.4	Middelen	34
3.6.5	Opleiding.....	34
3.6.6	Evalueren en enquêteren	34
4	IMPLEMENTATIE	37
4.1	De targets.....	37
4.2	Activiteiten	38
 BIJLAGEN		
	Bijlage 1. Resultaten enquête onder leden van de Zoogdiervereniging.....	45
	Bijlage 2. Enquête onder vrijwilligers die een binding hebben met de Zoogdiervereniging VZZ	48
	Bijlage 3. Enquête onder vrijwillige deelnemers aan inventarisatie- en monitoring- onderzoek	52
	Bijlage 4. Motieven van doelgroepen om actief in de natuur bezig te zijn.....	63

VOORWOORD EN DANKWOORD

Het opstellen van dit marketingplan was mogelijk dankzij een opdracht van de Gegevensautoriteit Natuur aan de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF). De opdracht omvatte meer dan alleen het maken van een marketingplan. Daarnaast zijn een cursus didactiek en een cursus projectmanagement gevolgd, zijn er bijeenkomsten met provinciale werkgroepen geweest en een bijeenkomst met potentiële opleiders van de waarnemers. Gedurende de looptijd van het project kon een medewerker aangesteld worden die zich specifiek met het begeleiden van vrijwillige waarnemers bezighield. Neeltje Huizenga kreeg deze rol toebedeeld. Zij zal hier na afronding van dit project mee doorgaan.

Om meer over de waarnemers en hun motieven te leren is gekoppeld aan dit project een enquête onder de huidige en de oude waarnemers gehouden. De enquête is opgesteld en uitgewerkt door Anneloes van der Veen, die gedurende vijf maanden bij de Zoogdiervereniging VZZ stage liep. Zij was ook betrokken bij het onderzoek naar de behoefte onder professionele inventariseerders aan een cursus Flora en fauna inventariseren.

De bijeenkomst met potentiële opleiders werd verzorgd door Emilie de Bruijckere, Chris Achterberg en Hans Huitema. De deelnemers aan deze bijeenkomst worden hartelijk bedankt voor hun inbreng. De bijeenkomst heeft veel nuttige informatie en idee

Het opstellen van dit marketingplan was voornamelijk in handen van Dennis Wansink en Neeltje Huizenga. De leden van het Team Onderzoek en Advies hebben informatie over de diverse inventarisatie- en monitoringprojecten die de vereniging rijk is aangeleverd en hebben enkele nuttige opmerkingen en kanttekeningen bij vorige versies van het plan geplaatst.

SAMENVATTING

Een van de hoofdactiviteiten van de Zoogdierverseniging VZZ is het verzamelen van gegevens over het voorkomen en de populatieontwikkeling van in het wild levende zoogdieren in Nederland. Deze gegevens worden gebruikt voor onderzoek, beleid en bescherming.

Om voor onderzoek, beleid en bescherming bruikbaar te zijn dienen de gegevens betrouwbaar en actueel te zijn. Er worden derhalve hoge eisen gesteld aan de wijze waarop de gegevens verzameld worden. Dit maakt het verzamelen van deze gegevens zeer arbeidsintensief en om op landelijk niveau voldoende gegevens te krijgen zijn vele mensen nodig. Het is dan ook alleen mogelijk dankzij de inzet van vele honderden vrijwilligers.

Het aansturen en enthousiast houden van zo'n grote groep vrijwilligers vraagt om een professioneel georganiseerd bureau. De Zoogdierverseniging VZZ zat net midden in het proces om haar bureau te professionaliseren, toen zich de mogelijkheid aanbood om onder de vlag van de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF) deel te nemen aan het project Capacity building VOFF 2007. Onderdeel van dit project was het opstellen van een marketingplan voor het werven en behouden van vrijwillige waarnemers.

Dit onderdeel bestond uit een workshop over het opstellen van een marketingplan, waarna in samenwerking met collega organisaties, i.c. SOVON Vogelonderzoek en Stichting RAVON, en ondersteund door marketingdeskundigen een marketingplan werd opgesteld. Dit rapport is dit marketingplan.

Het plan beschrijft in eerste instantie de interne organisatie van de Zoogdierverseniging VZZ (hoofdstuk 1). Dit hoofdstuk eindigt met een opsomming van de sterke en zwakke kanten van de vereniging. Duidelijk wordt dat de vereniging ingewikkeld gestructureerd is, met werkgroepen, redacties en een bureau die min of meer onafhankelijk van elkaar opereren. Dit is enerzijds een zwak punt, maar anderzijds biedt dit de leden van de vereniging ook de mogelijkheid zichzelf te ontwikkelen en innovatief bezig te zijn. Sterke punten van de vereniging zijn dan ook het enorme potentieel aan kennis aanwezig in de vereniging en de motivatie van de leden en de waarnemers om zich voor de studie en de bescherming van zoogdieren in te zetten. De communicatie hierover, tussen leden onderling en tussen leden en het bureau, is echter gering. Dit leidt bij de leden en de waarnemers geregeld tot een gevoel van onderwaardering. Door de veelheid aan activiteiten van de vereniging is de communicatie tussen bureau en de achterban van de vereniging ook onpersoonlijker geworden. Waarnemers ondervinden bovendien te weinig ondersteuning vanuit het bureau bij de uitvoering van het veldwerk. Dit zijn enkele zwakke punten waar aan gewerkt moet worden.

In hoofdstuk 2 wordt de omgeving geanalyseerd. Het gaat in op de doelgroepen en de concurrenten van de vereniging en eindigt met een overzicht van de kansen en de bedreigingen waar de vereniging rekening mee dient te houden. Omdat de vereniging,

conform haar doelstelling, het hele veld van zoogdierstudie en –bescherming probeert te omvatten zijn er vele doelgroepen én ook vele concurrenten. Desalniettemin kan de vereniging zich voldoende van die laatste groep onderscheiden om voor de doelgroepen interessant te zijn om lid of waarnemer van de Zoogdierverseniging te worden. Ze moet er dan wel voor zorgen dat ze haar unieke positie als kenniscentrum en beheerder van een landelijke databank niet verliest, bijvoorbeeld als gevolg van versnippering van kennis en databanken. De toenemende behoefte bij beleidsmakers en terreinbeheerders aan gegevens over natuur en de toenemende samenwerking binnen de VOFF bieden kansen om dit te realiseren. Ook de toegenomen digitalisering van onze maatschappij is een kans waar de vereniging op moet inspelen.

Hoofdstuk 3 gaat meer specifiek in op de doelstelling van het marketingplan en behandelt de doelgroepen die als vrijwillig waarnemer in aanmerking komen en wat hun motieven zijn. Het geeft ook aan welke strategie de Zoogdierverseniging VZZ voor het werven en behouden van waarnemers zal toepassen.

In feite is met betrekking tot de waarnemersprojecten van de Zoogdierverseniging sprake van twee doelstellingen, nl.

- 1) van alle in Nederland voorkomende zoogdiersoorten de landelijke verspreiding in beeld krijgen en
- 2) van zoveel mogelijk soorten, maar in ieder geval de beleidsrelevante soorten, veranderingen in aantal en/of verspreiding in de loop der jaren volgen.

Beide doelstellingen vragen verschillende typen waarnemers. In totaal worden 20 doelgroepen onderscheiden. Daarnaast zijn er vrijwilligers nodig die de waarnemers opleiden en begeleiden. Het aantal waarnemers dat begeleid en opgeleid moet worden is te veel om dit geheel door betaalde medewerkers vanuit het verenigingsbureau uit te voeren. Een belangrijk onderdeel van de strategie is dan ook om samen te werken met provinciale en lokale zoogdierwerkgroepen en ten aanzien van de opleiding met IVN en KNNV.

Aansluitend op een van de belangrijke zwakke kanten van de vereniging richt het marketingplan zich vooral op het behouden van vrijwillige waarnemers en minder op het werven. Er zal beter ingespeeld worden op de wensen en behoeften van de waarnemers en op een meer persoonlijke benadering. Waarnemers zijn, net als de leden, de ambassadeurs van de vereniging. Als zij zich positief over de vereniging uitlaten, dan zal dit ook nieuwe waarnemers aantrekken.

Hoofdstuk 4 geeft een opsomming van activiteiten die de vereniging de komende jaren zal uitvoeren om haar netwerk aan vrijwillige waarnemers vast te houden en waar mogelijk uit te breiden. Onder het motto van:

De Zoogdierverseniging, actief voor zoogdieren en hun leefgebieden.

INLEIDING

Een van de hoofdactiviteiten van de Zoogdierverseniging VZZ is het verzamelen van gegevens over het voorkomen en de populatieontwikkeling van in het wild levende zoogdieren in Nederland. Deze gegevens worden gebruikt voor onderzoek, beleid en bescherming.

Om voor onderzoek, beleid en bescherming bruikbaar te zijn dienen de gegevens betrouwbaar en actueel te zijn. Er worden derhalve hoge eisen gesteld aan de wijze waarop de gegevens verzameld worden. Dit maakt het verzamelen van deze gegevens zeer arbeidsintensief en om op landelijk niveau voldoende gegevens te krijgen zijn vele metingen nodig. Het is dan ook alleen mogelijk dankzij de inzet van vele honderden vrijwilligers.

De gegevens worden uiteindelijk, samen met gegevens die op andere manieren verzameld zijn, in de landelijke Zoogdierdatabank (onderdeel van de Nationale Databank Flora en Fauna) opgeslagen. Deze databank vormt de basis voor analyses ten bate van onderzoek, beleid en beheer.

Dit marketingplan gaat in op het werven en behouden van vrijwilligers die, al dan niet projectmatig, betrouwbare en actuele gegevens over in het wild levende zoogdieren verzamelen.

Het marketingplan sluit aan op een van de speerpunten van het meerjarenprogramma 2006-2010 van de Zoogdierverseniging, namelijk het speerpunt 'Kennis op peil'. De looptijd van het marketingplan is gelijk aan die van het meerjarenprogramma. In 2010 willen we van elke Nederlandse zoogdiersoort landsdekkend een beeld van zijn verspreiding hebben. Daarnaast van een aantal beleidsrelevante soorten monitoringmeetnetten.

1 ANALYSE VAN DE ORGANISATIE

1.1 Missie

De zoogdierversameniging van Nederland zijn en dit bereiken door het verenigen van mensen die actief kennis verzamelen, ontwikkelen en uitdragen, met als doel de actieve bescherming van zoogdieren en hun leefgebieden, zowel nationaal als internationaal.

1.2 Doelstellingen

- het organiseren van activiteiten voor haar leden
- het (laten) uitvoeren van onderzoek
- het geven van voorlichting en adviezen
- het uitvoeren of doen van maatregelen ter bescherming en behoud van zoogdiersoorten en hun leefgebieden
- het beheren en actueel houden van een databank met verspreidings- en monitoringgegevens van alle Nederlandse zoogdieren.

Gegevens voor de databank worden zowel door vrijwilligers als door betaalde krachten verzameld. Dit marketingplan richt zich op: *Het beheren en actueel houden van een landelijke database met betrouwbare en actuele verspreidings- en monitoringgegevens van Nederlandse zoogdieren, met de hulp van vrijwilligers.*

1.3 Analyse van de organisatie

1.3.1 Werkveld (zie 'Op zoek naar zoogdieren' (Lange et al., 2002))

De Zoogdierversameniging VZZ is op 19 februari 1952 opgericht door Mr. Van den Brink, Mr. Van der Feen, Mr. Scheygrond en Mr. Husson, als een platform voor iedereen met belangstelling voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming, de twee Z's in VZZ. Bij de oprichting heette het nog de Vereniging voor Zoogdieronderzoek. Zoogdier-bescherming is op verzoek van de Belgen vlak na de oprichting toegevoegd. Sinds 2006 wordt de verkorte naam gebruikt: 'Zoogdierversameniging VZZ'.

Het werkgebied van de Zoogdierversameniging VZZ was van oorsprong de Benelux. Met het ontstaan van eigen zoogdierwerkgroepen/organisaties in Vlaanderen, verschoof dit naar Nederland. Er zijn nog wel af en toe samenwerkingsprojecten met organisaties buiten Nederland, in een enkel geval zelfs buiten Europa.

De vereniging richtte zich voornamelijk op het uitwisselen van kennis, via het tijdschrift Lutra en via studiedagen. Met het ontstaan van de Veldwerkgroep eind 70-er jaren gingen leden ook veldwerk in verenigingsverband uitvoeren. De opgedane kennis werd in eerste instantie vrij beschikbaar gesteld, maar vanaf het begin van de jaren 90 verkocht. Toen het Ministerie van Landbouw halverwege de jaren 90 het beheer van een databank

met zoogdierwaarnemingen wilde afstoten heeft de VZZ aangeboden het beheer over te nemen.

1.3.2 Meerjarenprogramma

In november 2005 is het meerjarenprogramma 2006-2010 goedgekeurd. In dit programma zijn vijf speerpunten opgenomen, te weten:

1. Kennis op peil
2. Zoogdieronderzoek Nederland
3. Zoogdieren, het beschermen waard
4. Ontdek de zoogdieren
5. Mensen voor zoogdieren

Dit marketingplan valt onder speerpunt 1, Kennis op peil. In het kort komt dit speerpunt op het volgende neer:

Aan de basis van de studie naar en de bescherming van zoogdieren staat het verzamelen van gegevens: waar komen zoogdieren voor en hoe gaat het met ze? Om deze vragen te beantwoorden voert de Zoogdierverseniging VZZ al enige jaren op landelijk niveau verspreidingsonderzoek en aantalsmonitoring uit. Dit is mogelijk dankzij de inzet van vele honderden vrijwilligers. Het werven en opleiden van vrijwillige waarnemers valt eveneens onder dit speerpunt.

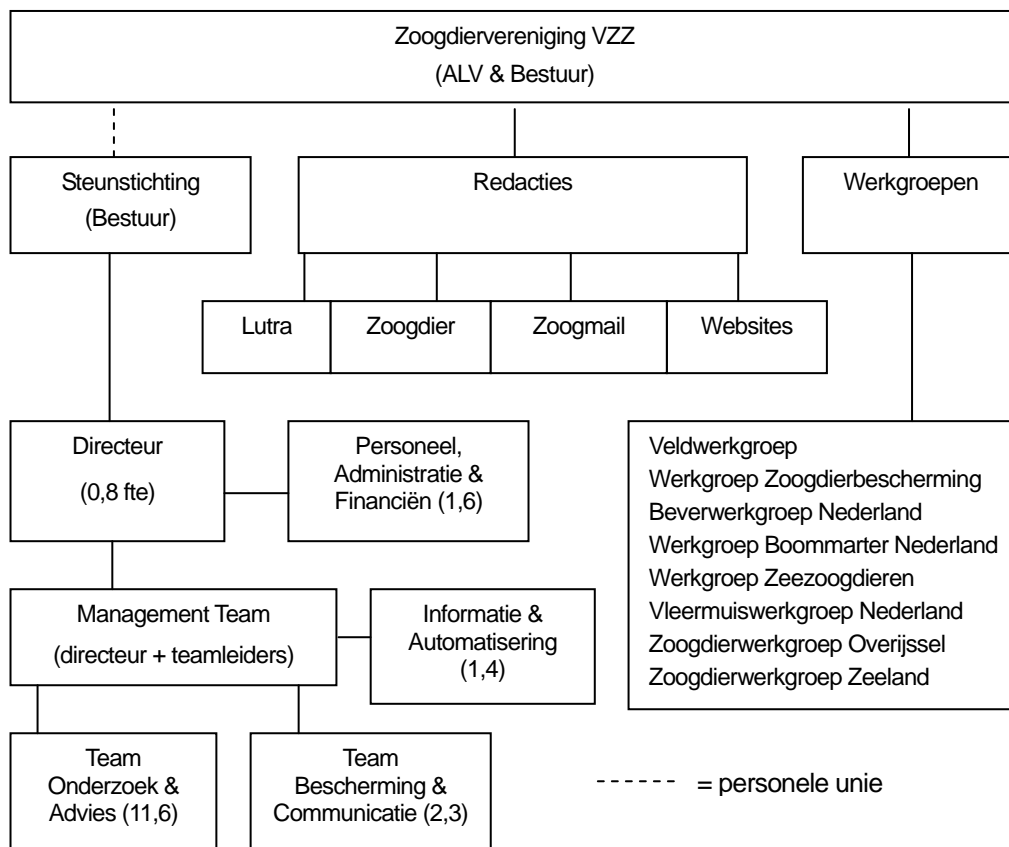
De gegevens worden in een databank opgeslagen en zijn voor derden beschikbaar ten bate van onderzoek en bescherming. Het is belangrijk dat de gegevens in de databank betrouwbaar zijn. Daarom wordt veel tijd gestoken in het opleiden van de vrijwillige waarnemers en het controleren van de waarnemingen.

De Zoogdierverseniging VZZ werkt op dit vlak samen met andere Particuliere Gegevensbeherende Organisaties onder de koepel van de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF).

1.3.3 Organisatiestructuur

De Zoogdierverseniging VZZ is een vereniging met een bestuur en leden. Het hoogste orgaan is de Algemene Ledenvergadering. Uitvoerend werk gebeurt door leden in redacties, werkgroepen en ad hoc commissies. Het secretariaat van de vereniging is ondergebracht in een stichting, waaronder zich ook het projectenbureau bevindt.

Op het bureau werken 30 mensen (17,7 fte; incl. vrijwilligers en gedetacheerden). Hier is de laatste tijd veel veranderd. Er is veel aandacht om professioneler te werk te gaan en rekening te houden met beschikbare tijd en budget.

1.3.4 Interne communicatie (zie ook rapport Annelies Davis, 2005)

Tussen leden en het bestuur

De dagelijkse leiding van de vereniging is in handen van de directeur van de steunstichting. De dagelijkse communicatie tussen bestuur en leden verloopt derhalve in eerste instantie via de directeur. Tweemaal per jaar wordt er een algemene ledenvergadering gehouden. In november legt het bestuur van de vereniging het werkplan en de begroting voor het komende jaar ter goedkeuring aan de leden voor. In april legt het bestuur verantwoording af over de realisatie van het werkplan en de begroting van.

Mededelingen van het bestuur aan de leden in de loop van het jaar gebeuren via het tijdschrift Zoogdier.

Tussen leden en de werkorganisatie

Leden kunnen direct contact opnemen met de werkorganisatie, i.c. de steunstichting. Individuele leden, werkgroepen en commissies zijn vaak ook betrokken bij de uitvoering

van werkzaamheden van de werkorganisatie. Communicatie verloopt dan met de direct verantwoordelijke, i.c. projectleider, teamleider of directeur.

Werkgroepen zijn zelfstandig, maar om de lijnen tussen de werkgroepen en het bureau kort te houden wordt er naar gestreefd in elke werkgroep een werknemer als actief lid te hebben. Hetzelfde geldt voor de redacties, m.u.v. de redactie van het ledenblad Zoogdier. De redactie van Zoogdier staat onder directe leiding van een hoofdredacteur in dienst van de steunstichting. Daarnaast wordt deze redactie ondersteund door een eindredacteur en een medewerker communicatie, beide eveneens in dienst van de steunstichting.

Tussen waarnemers en de werkorganisatie

Waarnemers hoeven geen lid te zijn van de vereniging. Zij kunnen direct contact opnemen met de werkorganisatie, i.c. de steunstichting en worden aangestuurd door de projectleiders van de inventarisatie- en monitoringprojecten waar zij aan deelnemen. Dit gebeurt direct via telefoon, email of brief. Rapportage over de (resultaten van de) projecten en huishoudelijke zaken gebeurt via de digitale nieuwsbrief De Telganger.

Tussen de werkorganisatie en het bestuur van de vereniging

De communicatie tussen het verenigingsbestuur en de werkorganisatie (de steunstichting) verloopt via de directeur. De directeur rapporteert acht keer per jaar aan het bestuur van de vereniging. Voor dagelijkse verantwoording en ruggesteun kan de directeur zich wenden tot het stichtingsbestuur.

De directeur doet na elke bestuursvergadering op hoofdlijnen schriftelijk verslag aan de medewerkers, de werkgroepen en de redacties.

Tussen directie, managementteam en personeel

De lijnen tussen medewerkers en directeur lopen in principe via het managementteam (MT) waar het gaat om inhoudelijke en strategische zaken, planning, inzet van mensen en middelen. Het MT komt wekelijks bijeen.

De lijnen tussen medewerkers en directeur aangaande personeelszaken en arbeidsvoorwaarden lopen via de personeelsvertegenwoordiging (twee gekozen medewerkers die geen lid van het MT zijn).

Indien gewenst kunnen deze onderwerpen tijdens ad hoc bijeengeroepen overleggen tussen bestuur, MT en medewerkers besproken worden.

De communicatie binnen de werkorganisatie is in het algemeen informeel.

Binnen de teams

Beide teams hebben maandelijks overleg over strategische onderwerpen, planning en de resultaten van projecten. Daarnaast houdt de teamleider maandelijks individuele voortgangsgesprekken met de leden van zijn team.

1.3.5 Sterke punten van de Zoogdierverseniging

In volgorde van belangrijkheid zijn de sterke kanten van de Zoogdierverseniging VZZ:

- 1) de enige landelijke organisatie die zich op alle zoogdiersoorten richt, ook de niet-bedreigde
- 2) gedreven en idealistische actieve leden, vrijwilligers en medewerkers
- 3) beheert een databank met actuele en gevalideerde verspreidings- en monitoringgegevens
- 4) zeer veel (academische) kennis over zoogdieren
- 5) innovatief op het vlak van zoogdieronderzoek
- 6) onafhankelijk

1.3.6 Zwakke punten van de Zoogdierverseniging

In volgorde van belangrijkheid zijn de zwakke kanten van de Zoogdierverseniging VZZ:

- 1) te weinig waardering vanuit de organisatie voor de inspanningen van leden en vrijwilligers
- 2) onvoldoende opvang en begeleiding van (nieuwe) vrijwilligers
- 3) onvoldoende professionaliteit bij de uitvoering van projecten
- 4) nog geen duidelijke afspraken met de waarnemers over gegevensgebruik
- 5) geen structurele financiering voor ondersteuning vrijwilligers
- 6) kennis soms geconcentreerd in één specialist/goeroe => kennis verdwijnt door ziekte of overlijden
- 7) geringe samenwerking en communicatie tussen stichting, redacties en werkgroepen onderling (kennis wordt niet gedeeld)
- 8) niet eenduidig in presentatie naar buiten
- 9) heeft niet de kennis over alle inheemse zoogdiersoorten in huis
- 10) de activiteiten van de steunstichting sluiten niet goed aan bij de wensen van de leden
- 11) waarnemers hoeven geen lid van de vereniging te zijn

2 ANALYSE VAN DE OMGEVING

2.1 Analyse van de doelgroepen

2.1.1 Leden

De Zoogdierverseniging VZZ is een vereniging met een redelijk stabiel aantal leden dat al enkele jaren rond de 1.450 schommelt. In principe kan iedereen lid worden; ook organisaties en bedrijven. Er is geen ballotage. Op dit moment is de verhouding persoonlijk lidmaatschap vs. bedrijf 8:1.

Van de leden is 93% woonachtig in Nederland. De gemiddelde leeftijd ligt op 50 jaar.

Mensen worden om verschillende redenen lid, maar de nadruk ligt op het steunen van een goed doel (zie resultaten enquête in bijlage 1). Men verwacht dan ook dat de vereniging de zoogdieren in Nederland in kaart brengt en voorlichting over zoogdieren geeft. De leden zelf zouden zich vooral met het verzamelen en doorgeven van waarnemingen bezig moeten houden. Hoewel leden redelijk positief over de vereniging gestemd zijn (gemiddeld rapportcijfer: 7), praten ze nauwelijks met anderen over hun vereniging.

Leden betalen voor hun lidmaatschap een contributie. De vereniging gebruikt dit geld voor verenigingsactiviteiten, waaronder die van een tiental werkgroepen, en het uitgeven van het ledenblad Zoogdier.

De contributies vormen een stabiele bron van inkomsten. Meer leden kan de financiële armsgslag van de vereniging versterken. Bovendien blijkt dat leden bereid zijn af en toe een extra financiële bijdrage in de vorm van giften te leveren.

2.1.2 Abonnees Lutra

Naast het ledenblad Zoogdier geeft de Zoogdierverseniging VZZ het wetenschappelijke blad Lutra uit. Leden kunnen hierop tegen korting een abonnement nemen. Ook mensen en organisaties die geen lid zijn kunnen een abonnement nemen, maar betalen dan meer. Het aantal abonnees bedraagt momenteel 860, waarvan 36 geen lid is. De niet-leden zijn met name (onderzoeks)instituten buiten Nederland.

2.1.3 Abonnees Natuurpunt vzw

De Zoogdierverseniging VZZ is een alliantie met de Vlaamse vereniging Natuurpunt vzw aangegaan. Leden van Natuurpunt kunnen tegen korting een abonnement op het tijdschrift Zoogdier nemen zonder lid van de Zoogdierverseniging te worden. Het aantal abonnees bedraagt momenteel 56.

Vanuit de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt hebben leden zitting in de redactie van Zoogdier. Zo wordt er voor gezorgd dat er ook influx van artikelen over zoogdieren in Vlaanderen is.

2.1.4 Waarnemers

De Zoogdierverseniging VZZ verzorgt diverse verspreidings- en monitoringonderzoeken waarin vrijwilligers een belangrijke rol als waarnemer vervullen. Iedereen kan aan de waarnemersprojecten meedoen, maar voor sommige projecten zijn speciale vaardigheden en/of apparatuur nodig.

In de afgelopen 10 jaar hebben tegen de 3.000 mensen als waarnemer meegedaan. Velen daarvan zijn afgehaakt omdat een project gestopt werd of vanwege persoonlijke redenen. Het huidige aantal vrijwillige waarnemers dat nog actief is bedraagt 880.

Waarnemers hoeven geen lid van de Zoogdierverseniging te zijn. Van deze 880 waarnemers is 35% lid. Uit een enquête onder de waarnemers bleek dat niet iedereen wist dat men ook lid van de vereniging kan worden. Een ledenwerfactie in najaar 2007 onder waarnemers en oud-waarnemers die geen lid waren leverde een respons van 4% op (56 van de 1.360 aangeschrevenen).

Net als de leden zijn de waarnemers, die geen lid van de vereniging zijn, meestal man en van middelbare leeftijd (49 jaar). De meeste zijn via een andere organisatie bij de activiteiten van de Zoogdierverseniging betrokken geraakt en doen mee omdat ze iets 'in of voor' de natuur willen doen (zie resultaten enquêtes in bijlage 2). De waarnemers zijn - niet verwonderlijk - van mening dat de vereniging zich vooral moet bezighouden met het in kaart brengen van de zoogdieren in Nederland. Voorlichting geven over en beschermen van zoogdieren komt daarna. De vereniging financieel steunen staat bij de waarnemers, die geen lid van de vereniging zijn, lager op de ranglijst dan bij de leden (24 vs. 60% van de respondenten).

Bij doelgroepen die in potentie waarnemers kunnen leveren blijken de drijfveren om buiten bezig te zijn vooral 'genieten van de natuur', 'lekker buiten zijn' en 'ontspannen' te zijn (zie bijlage 4). 'Het uitvoeren van de activiteit' en 'een bijdrage leveren aan een gezonde natuur' scoren ook goed, terwijl het concrete resultaat (dieren en planten zien of vangen) laag scoort. Voor vrijwillige landschapsbeheerders is het resultaat (geknotte wilgen bijv.) wel belangrijk.

2.1.5 Andere zoogdierorganisaties

Naast de Zoogdierverseniging VZZ zijn er zowel landelijk, provinciaal, regionaal en zelfs op gemeenteniveau zoogdierclubs actief. Sommige richten zich op maar één soort(groep), zoals eekhoorns of zehonden, andere richten zich op alle soorten binnen hun werkgebied. Met deze organisaties wordt zoveel mogelijk samengewerkt, veelal op projectbasis. In potentie is met een groot aantal een inniger en duurzamere samenwerking mogelijk.

2.1.6 Samenwerkingsverbanden

De Zoogdierverseniging is partner in de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF), lid van de Vereniging Platform Soortenbeschermende Organisaties (PSO), partner in de Stichting WILDzoekers en lid van de World Conservation Union (IUCN) en het Nederlands Comité voor IUCN. Via deze organisaties kunnen andere doelgroepen effectiever bereikt worden, dan wanneer de Zoogdierverseniging op eigen houtje zou werken.

2.1.7 Overheid en politiek

De Zoogdierverseniging probeert, conform haar doelstelling, invloed uit te oefenen op het natuurbeleid in Nederland en daar buiten. Overheidsinstanties, zowel van de nationale als de lagere overheden, vormen derhalve een belangrijke doelgroep. Dit uit zich zowel in gevraagde adviezen (i.c. betaalde opdrachten), als in ongevraagde adviezen.

Een enkele keer klimt de vereniging in de pen om politici warm te krijgen voor de zoogdierbelangen.

2.1.8 Terreineigenaren en -beheerders

Terreinbeheerders spelen een belangrijke rol voor de actieve zoogdierbescherming. Zoogdieren komen overal in Nederland voor en alle beheerders, van natuurterreinen, maar ook van stadsparken en waterwegen, kunnen zowel een positieve als een negatieve invloed op zoogdieren hebben. Een aantal kent het bestaan van de Zoogdierverseniging en zoeken deze voor advies op. Maar een groot aantal kent de vereniging niet én weet niet hoe met (problemen met) zoogdieren in hun terreinen om te gaan. Hier ligt nog een belangrijke taak voor de Zoogdierverseniging.

2.1.9 Gebouweigenaren en -beheerders

Wilde zoogdieren komen in Nederland niet alleen in natuurgebieden voor, maar ook in de stedelijke omgeving. Enkele soorten vleermuizen zijn zelfs sterk afhankelijk van gebouwen. Het gebeurt nogal eens dat werkzaamheden aan een gebouw uitgevoerd worden, of dat een gebouw gesloopt wordt, terwijl er vleermuizen aanwezig zijn. Volgens de wet is dit verboden. Werkzaamheden aan gebouwen zijn echter niet altijd te voorkomen. De Zoogdierverseniging ziet het als een belangrijke taak om deze doelgroep van de wettelijke verplichtingen op de hoogte te brengen en hen bij het vinden van oplossingen te helpen.

2.1.10 Onderzoeks- en onderwijsinstellingen

Onderzoek aan in Nederland in het wildelevende zoogdieren gebeurt eigenlijk alleen door

Alterra. Met dit instituut heeft de Zoogdierverseniging ten aanzien van de marterachtigen een innige samenwerking. Daarnaast vormt het instituut een belangrijke opdrachtgever voor de vereniging.

Met universiteiten is zo af en toe contact of samenwerking op projectbasis als een lid van de vereniging daar actief is. Universiteiten en hoge scholen vormen wel een belangrijke bron voor stagiaires en afstudeerders die voor de vereniging kleine onderzoekjes kunnen uitvoeren.

2.1.11 Ingenieursbureaus

Groene advies- en ingenieursbureaus verrichten regelmatig onderzoek aan zoogdieren. Veelal gaat het om inventarisaties in het kader van milieu-effect-rapportages of ontheffingsaanvragen Flora- en faunawet. Deze bureaus vormen voor de Zoogdierverseniging zowel een doelgroep om (inventarisatie)opdrachten voor uit te voeren als een groep die in aanmerking komt voor cursussen in zoogdieronderzoek en het gebruik van inventarisatie- en monitoringgegevens.

2.1.12 Jeugd

De Zoogdierverseniging VZZ heeft geen eigen activiteiten gericht op de jeugd en jongeren. Deze doelgroep benadert zij via de Stichting WILDzoekers. Voor die stichting organiseert de Zoogdierverseniging activiteiten.

2.1.13 Algemeen publiek

De Zoogdierverseniging VZZ is nauwelijks bekend bij het algemeen publiek. Een enquête in 2006 leverde een spontane naamsbekendheid van 1% op en een geholpen naamsbekendheid van 5% (Vlinderstichting 5 resp.15%; Vereniging Das & Boom 5 resp. 35%; WNF 89 resp. 98%).

Vergroten van de naamsbekendheid is zowel van belang om het 'maatschappelijk draagvlak' voor zoogdierbescherming te verbeteren, als om nieuwe financieringsbronnen, waaronder nieuwe leden, aan te boren. Onder het algemeen publiek bevinden zich ook mensen die in aanmerking komen voor het doorgeven van waarnemingen van zoogdieren. Veel zoogdieren laten zich niet gemakkelijk zien. Elke waarneming is daarom welkom en iedereen kan zodoende een steentje bijdragen aan een beter beeld van het voorkomen en de ontwikkeling van de zoogdierpopulaties in Nederland.

2.2 Concurrentie

2.2.1 Non profit onderzoeks- en beschermingsorganisaties

Naast de Zoogdiervereniging VZZ zijn er landelijk en provinciaal nog andere non profit organisaties actief op het vlak van de zoogdierstudie en –bescherming. Een korte opsomming (niet volledig):

Landelijk

Zoogdierenwerkgroep NJN
Zoogdierenwerkgroep JNM
Zeehondencrèche Pieterburen
Vereniging Het Reewild
Vereniging Het Veluws Hert
Stichting Rugvin
Stichting Otterstation
De dierenbescherming
www.waarneming.nl
www.walvisstrandingen.nl

Provinciaal

Noordhollandse Zoogdierstudiegroep
Zoogdierenwerkgroep Z-Holland
Zoogdierenwerkgroep van het NHGL
Vleermuisstichting Utrecht
Vleermuiswerkgroep N-Brabant
Vleermuisstichting N-Brabant
Vleermuiswerkgroep Gelderland
Wildbeheereenheden

De Zoogdiervereniging VZZ onderscheidt zich van hen doordat ze:

- zich richt op alle zoogdiersoorten in Nederland;
- zich richt op alle leeftijdsgroepen;
- zich richt op het behoud van populaties en minder op de bescherming van individuen;
- landelijk actief is;
- een databank met verspreidings- en monitoringsgegevens op landelijk niveau beheert, waarvan de data gevalideerd wordt.

2.2.2 Groene adviesbureau's

Een aantal groene adviesbureau's voert net als de Zoogdiervereniging onderzoek en inventarisaties naar zoogdieren uit en geven hierover voorlichting en adviezen. De Zoogdiervereniging onderscheidt zich van hen doordat ze:

- een non-profit organisatie is;
- gespecialiseerd is in zoogdieronderzoek => loopt voorop met kennis;
- een netwerk van vrijwilligers heeft, dat ingezet kan worden voor het verkrijgen van een landelijk beeld over de verspreiding en aantalsontwikkeling van zoogdieren.
- een landelijke databank beheert, waardoor resultaten van lokaal onderzoek met landelijke gegevens/trends vergeleken kunnen worden.

2.2.3 Terreinbeheerders

Op het vlak van het werven van vrijwilligers voor zoogdieronderzoek en –bescherming dienen de terreinbeheerders en de stichtingen Landschapsbeheer genoemd te worden.

Verschillen met de Zoogdierverseniging zijn:

- t.o.v. terreinbeheerders:
- de vereniging besteedt meer aandacht aan valideren van de gegevens
  - de vereniging kan lokale gegevens vergelijken met landelijke gegevens en trends
- t.o.v. Landschapsbeheer:
- de vereniging is gespecialiseerd in zoogdieronderzoek => loopt voorop met kennis

2.2.4 Jacht en anti-jacht

De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en De Faunabescherming houden zich ook intensief met zoogdieren bezig. De Zoogdierverseniging VZZ onderscheidt zich van hen door haar objectievere standpunten, gebaseerd op gegevens.

2.2.5 Media

Ook op het vlak van tijdschriften en websites zijn er andere spelers, bijv.

- Natura (ledenblad van de KNNV)
- Natuurhistorisch Maandblad (van NHGL)
- De ledenbladen van de organisaties die hierboven genoemd zijn (Dier, De Jager, Natuurbehoud, het Groottoetje etc.)
- Zoogflits (van Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt)
- De Levende Natuur
- Grasduinen
- bladen van de terreinbeheerders
- www.zoogdierenwerkgroep.be (van Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt)
- www.minInv.nederlandsesoorten.nl
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.milieuennatuurcompendium.nl
- Zeer veel websites over één of meerdere zoogdiersoorten

De verschillen met de media van de Zoogdierverseniging VZZ zijn:

- de vereniging beperkt zich tot de (Europese) zoogdieren;
- m.u.v. Lutra dienen de verenigingsbladen in eerste instantie als contactbladen voor (werkgroep)leden en waarnemers;
- de vereniging beperkt zich tot het Nederlands taalgebied.

2.3 Kansen en bedreigingen

2.3.1 Kansen

Kansen waar de vereniging in haar beleid ten aanzien van het werven en behouden van vrijwillige waarnemers rekening mee kan houden zijn:

- zoogdieren zijn aaibaar;
- nationale en internationale wet- en regelgeving benadrukt het belang van informatie over voorkomen en ontwikkeling van flora en fauna;
- berichtgeving over klimaatverandering leidt tot toenemende publieke aandacht voor de eigen leefomgeving;
- toenemende digitalisering maakt het eenvoudiger een groot publiek te bereiken;
- technologie die voor zoogdieronderzoek nodig is maakt veldwerk aantrekkelijk voor de jeugd;
- multiculti samenleving; allochtonen hebben meer belangstelling voor geordende natuur (bijv. stadsparken) dan voor wilde natuur -> door toenemende verstedelijking komt er meer geordende natuur en toevallig bevinden zich daar veel zoogdieren;
- meer samenwerking binnen VOFF m.b.t. vrijwilligers werven en behouden -> er is een gezamenlijk belang.

2.3.2 Bedreigingen

Bedreigingen waar de vereniging in haar beleid ten aanzien van het werven en behouden van vrijwillige waarnemers rekening mee dient te houden zijn:

- te weinig vrijwilligers door toenemende vraag van verschillende organisaties [kan ook een kans zijn; zie laatste gedachtestreepje hierboven];
- minder vrije tijd voor de leeftijdsgroep die nu de kern van de VZZ vormt (ca. 50 jaar), a.g.v. nieuw overheidsbeleid gericht op langere arbeidsparticipatie;
- zoogdieren zijn moeilijk te inventariseren => hoge instapdrempel en veel technieken/methoden nodig als je meerdere zoogdiersoortgroepen wilt inventariseren => lang leertraject;
- afnemende aandacht voor de natuur in het Nederlandse onderwijs;
- er zijn laagdrempeliger alternatieven (waarneming.nl, natuurkalender.nl);
- opkomst provinciale databanken => versnippering en geen eenheid in opslag van gegevens;
- verzelfstandiging werkgroepen => versnippering kennis;
- grotere behoefte aan afwisseling bij de bevolking => nadelig voor langlopende projecten, zoals monitoring.

3 MARKETINGSTRATEGIE

3.1 Marketingdoelstelling

Er zijn twee doelstellingen:

- 1) van alle in Nederland voorkomende zoogdiersoorten de landelijke verspreiding in beeld krijgen;
- 2) van zoveel mogelijk soorten, maar in ieder geval de beleidsrelevante soorten, veranderingen in aantal en/of verspreiding in de loop der jaren volgen.

3.2 De rol van de vrijwillige waarnemers

Vrijwilligers hebben drie taken bij het realiseren van deze twee doelstellingen:

- a) zij verzamelen de gegevens die voor het realiseren van de twee doelstellingen nodig zijn;
- b) zij delen hun kennis en ervaringen met elkaar en met de Zoogdierverseniging;
- c) zij treden op als ambassadeurs voor de zoogdieren en de Zoogdierverseniging.

3.3 De doelgroepen

3.3.1 Typen vrijwilligers

Ad doelstelling 1

In principe kan iedereen in Nederland hier een bijdrage aanleveren. Elke incidentele waarneming van een zoogdier is welkom. Daarnaast organiseert de Zoogdierverseniging speciale inventarisatieprojecten gericht op moeilijkere soorten of op specifieke delen van het land. Waarnemers moeten dan meer moeite doen, meer kennis hebben (of een korte cursus krijgen), speciale apparatuur gebruiken en/of naar een gebied reizen. Het volgende onderscheid kan gemaakt worden.

- 1) mensen die incidenteel losse waarnemingen doorgeven
- 2) mensen die gericht op zoek gaan naar één zoogdiersoort of -groep (muizen, vleermuizen etc.), zelfstandig of onder begeleiding
- 3) mensen die gericht op zoek gaan naar alle zoogdiersoorten binnen een gebied, zelfstandig of onder begeleiding

Ad doelstelling 2

Waarnemers die aan deze projecten meedoen gaan een meerjarige verplichting aan. Ze moeten jaarlijks op dezelfde plek en met dezelfde methode het voorkomen van zoogdieren in kaart brengen of de aantallen bepalen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen

- 4) mensen die jaarlijks in hetzelfde gebied en met dezelfde methodiek en inspanning op zoek gaan naar een specifieke groep van zoogdieren, en
- 5) mensen die jaarlijks in hetzelfde gebied en met dezelfde methodiek en inspanning een zoogdiersoort of -groep tellen.

Voor het realiseren van beide doelstellingen zijn daarnaast nog de volgende vrijwilligers nodig:

- 6) mensen die bereid zijn een groep tijdens het veldwerk te (bege)leiden (de telleiders)
- 7) mensen die bereid zijn op provinciaal niveau veldwerkers aan te sturen en te helpen bij het valideren van waarnemingen (provinciale coördinatoren)
- 8) mensen die bereid zijn (nieuwe) vrijwillige waarnemers op te leiden (opleiders)

3.3.2 Waar vinden we ze?

Omdat we verschillende typen vrijwilligers nodig hebben komen ook verschillende doelgroepen in aanmerking. Hieronder volgt een opsomming.

De eigen achterban

De achterban van de Zoogdierverseniging VZZ is divers en kan in drie groepen onderverdeeld worden.

1) Leden

Leden van de Zoogdierverseniging hebben een meer dan gemiddelde interesse in zoogdieren. Uit een enquête gehouden in 2006 blijkt dat de leden vinden dat de vereniging de zoogdieren in Nederland in kaart moet brengen (89%), er voorlichting over moet geven (89%) en zich voor de bescherming van hen moet inzetten (83%). De leden zelf zouden - volgens eigen zeggen – de vereniging financieel moeten steunen (60%), maar vooral waarnemingen over zoogdieren moeten verzamelen en doorgeven (70%). In werkelijkheid staat overigens maar 20% van de leden geregistreerd als waarnemer! Er lijkt een discrepantie te zijn tussen wat de leden willen en wat ze doen. Een oorzaak zou kunnen zijn dat de projecten waar leden aan mee kunnen doen niet bij hun wensen of mogelijkheden aansluiten.

In het vervolg worden onder de doelgroep 'leden' alleen de leden verstaan die geen waarnemer of actief lid van een werkgroep zijn. Deze twee categorieën worden hieronder benoemd.

2) Werkgroepen van de Zoogdierverseniging VZZ

Er zijn werkgroepen die zich richten op één soort(groep), zoals vleermuizen, bever en boomarter. Er is een werkgroep, de Veldwerkgroep, die zich richt op alle soorten en jaarlijks enkele kampen organiseert om de zoogdieren in een bepaald gebied in kaart te brengen of om een nieuwe onderzoeksmethode te testen. In twee provincies zijn werkgroepen die zich als doel stellen/stelden alle soorten binnen hun provincie in kaart te brengen. En tot slot is er een werkgroep die zich

bezighoudt met vraagstukken op het gebied van bescherming en beleid. Deze werkgroep verricht geen veldwerk.

Om mee te doen aan de activiteiten van deze werkgroepen hoeft men geen lid van de Zoogdiervereniging te zijn. De leden van de werkgroepbesturen wel.

3) Waarnemers

Waarnemers aan de inventarisatie- en monitoringprojecten van de Zoogdiervereniging VZZ hoeven geen lid van de vereniging te zijn. De inspanning die ze moeten verrichten en de zoogdierkennis die ze moeten bezitten is afhankelijk van de projecten waar ze aan meedoen (zie hierboven).

Overige zoogdierclubs

Naast de Zoogdiervereniging VZZ zijn er andere verenigingen en stichtingen die zich landelijk met zoogdieronderzoek bezighouden, zoals de zoogdierwerkgroepen van de jeugdnatuurbonden en organisaties als Het Veluws Hert, Zeehondencreche Pieterburen, Vereniging Das & Boom. Zij verzamelen, eveneens met vrijwilligers, waarnemingen.

Daarnaast is in bijna elke provincie een zoogdier- of vleermuiswerkgroep actief. Sommigen zijn rechtspersonen, andere zijn slechts een groep mensen met dezelfde interesse. Alle hebben als belangrijkste activiteit veldonderzoek.

Andere natuurorganisaties die met de inzet van vrijwilligers waarnemingen verzamelen

Dit is een heterogene groep en bestaat uit:

1) Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's)

De PGO's hebben, net als de Zoogdiervereniging (ook een PGO), als belangrijkste activiteit het verzamelen van gegevens over voorkomen en aantalsontwikkeling van een bepaalde soortengroep in Nederland, met de inzet van vrijwilligers.

Samen hebben zij de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF) opgericht, die momenteel werkt aan het bundelen van de databanken van de PGO's tot één Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).

2) Leden Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV)

De KNNV was lid van de VOFF. De leden van deze vereniging doen, vaak op regionaal niveau in werkgroepsverband, veldonderzoek aan alle flora en fauna. Elk jaar wordt vanuit het landelijk bureau een waarnemingenproject georganiseerd, dat zich op een bepaalde soortengroep richt. Ook niet leden worden benaderd om hier aan mee te doen.

De KNNV organiseert ook cursussen.

3) Soortspecifieke natuurstudie en –beschermingsclubs

Hieronder vallen de vele vogel-, vlinder- en andere soortenwerkgroepen die landelijk of regionaal actief zijn. Als ze landelijk actief zijn richten ze zich op één

soort of –groep (bijv. kerkuil of roofvogels). De provinciale en regionale werkgroepen verzamelen gegevens over alle soorten van hun groep in hun provincie/regio.

Hoewel de doelstelling anders is, worden onder deze groep ook de Wildbeheereenheden begrepen. Om te bepalen of afschot van soorten die schade kunnen aanrichten nodig is verzamelen de Wildbeheereenheden met de inzet van vrijwilligers gegevens over, onder andere, de aantallen reeën, zwijnen, vossen e.d. in hun regio.

4) Vrijwilligers van de terreinbeheerders

De grote terreinbeheerders maken ook gebruik van vrijwilligers om gegevens over flora en fauna in hun terreinen te verzamelen. De gegevens worden gebruikt voor het evalueren en bijsturen van het terreinbeheer. Veel van deze vrijwilligers zijn niet aangesloten bij de PGO's. De waarnemingen komen dan veelal ook niet in hun databanken terecht.

5) Vrijwilligers van de Stichtingen Landschapsbeheer

De provinciale stichtingen Landschapsbeheer hebben vrijwilligers die helpen bij het uitvoeren van landschapsbeheer. In enkele provincies hebben deze stichtingen ook vrijwilligers die het landschap in kaart brengen (Netwerk Kleine Landschapselementen) of helpen bij het afhandelen van problemen met vleermuizen en steenmarters in huis.

6) Waarnemers van www.waarneming.nl en www.natuurkalender.nl

Via beide websites kan iedere Nederlander waarnemingen van planten en dieren doorgeven. Bij www.natuurkalender.nl is dat gekoppeld aan een fenologisch thema. Waarnemers moeten zich voor het doorgeven van waarnemingen registreren.

Beroepswaarnemers

Er zijn een aantal doelgroepen die beroepsmatig waarnemingen van flora en fauna verzamelen. Het gaat om:

1) Waarnemers die in opdracht werken en gegevens niet zo maar af kunnen staan:

- werknemers groene adviesbureau's
- inventariseerders in dienst bij de provincies

2) Overig:

- muskusrattenvangers
- kantoniers van Rijks- en provinciale waterstaat
- werknemers van de terreinbeheerders
- werknemers van de stichtingen Landschapsbeheer
- dierenambulances en opvangcentra voor vogels, egels en vleermuizen
- ongediertebestrijders

Jeugd / Jongeren

Naast de specialistische zoogdierwerkgroepen van de jeugdbonden vormen ook de studenten van natuuropleidingen aan universiteiten en hoge scholen, leden van WILDzoekers en de KNNV-Jongeren doelgroepen.

Algemeen natuurgeïnteresseerden

Het betreft:

- leden IVN
- natuurgidsen IVN
- leden natuurbeschermingsorganisaties (Vogelbescherming, Wereld Natuur Fonds e.d.)
- leden terreinbeheerders (Natuurmonumenten, SBB, Landschappen)
- leden Dierenbescherming
- Wetlandwachten Vogelbescherming
- natuurfotografen

Recreanten

Hier onder vallen:

- wandelverenigingen
- bezoekers natuurmusea en –bezoekerscentra
- kampeerders
- jagers
- sportvissers

Projectgerelateerde doelgroepen

Voor enkele projecten komen zeer specifieke doelgroepen in aanmerking, zoals:

- agrariërs
- kerkbesturen en –beheerders

Tabel. Relatie tussen de doelgroepen en de functies die ze als vrijwilliger kunnen vervullen.

	incidenteel losse waarnemingen doorgeven	gericht op zoek gaan naar één zoogdiersoort of -groep	gericht op zoek gaan naar alle zoogdiersoorten binnen een gebied	verspreidingsmonitoring	aantalsmonitoring	telleiders	proco's	opleiders
Achterban VZZ								
- leden	X	X	X					
- werkgroepen	X	X	X	X	X	X	X	X
- waarnemers	X	X	X	X	X	X	X	X
Overige zoogdierclubs								
- landelijk, soortgericht	X	X	X	X	X	X	X	X
- regionaal	X	X	X	X	X	X	X	X
Organisaties die ook met vrijwilligers waarnemingen verzamelen:								
- PGO's	X	X		X	X			
- leden KNNV	X	X	X	X	X	X	X	X
- vogel-, vlinderwerkgroepen	X	X		X	X			
- WBE's	X	X			X			
- vrijwilligers TBO's	X	X	X	X	X			
- vrijwilligers Stichtingen LB	X	X	X	X	X			
- waarneming.nl/natuurkalender.nl	X	X						
Beroepswaarnemers:								
- groene adviesbureau's/prov.'s	X							
- overigen	X	X		X				
Jeugd en jongeren:								
- WILDzoekers	X	X						
- studenten en KNNV-jongeren	X	X	X	X	X			
Algemeen natuurgeïnteresseerden:								
- leden en natuurgidsen IVN	X	X						X
- overigen	X	X						
Recreanten	X	X						
Projectgerelateerde doelgroepen		X		X	X			

3.4 Wat biedt de Zoogdierverseniging VZZ de vrijwillige waarnemer

3.4.1 Persoonlijke motieven van de waarnemer

Waarom zou iemand waarnemingen aan de Zoogdierverseniging VZZ doorgeven of meedoen aan de intensievere inventarisatie- en monitoringprojecten? Uit de enquêtes onder de bestaande waarnemers volgt dat men vooral meedoet omdat men iets in of voor de natuur wil doen (56%; zie § 2.1.4 en bijlage 2). In de vraag werd geen onderscheid gemaakt tussen *voor* of *in* de natuur. Iets *voor* de natuur doen draagt de wens in zich om voor de natuur te zorgen, deze te beschermen. Iets *in* de natuur doen duidt op bezig zijn in de natuur, zonder specifiek doel. Welk motief zwaarder weegt is onbekend, maar het antwoord 'Een bijdrage leveren aan een goed doel' scoorde lager (12%). Daar tussenin zat 'Meer over de Nederlandse zoogdieren leren' (22%). Alle andere antwoorden scoorden veel lager (<5%). Ook bij doelgroepen die in potentie waarnemers kunnen leveren scoren 'lekker buiten bezig zijn' en 'genieten van natuur' hoger dan idealistische doelen, zoals een 'bijdrage aan gezonde natuur leveren' (zie bijlage 4). Daarom wordt aangenomen dat voor het werven en behouden van vrijwillige waarnemers de activiteiten van de Zoogdierverseniging zich moeten richten op een mix van:

- lekker buiten bezig zijn = ontspanning
- kennis verwerven, zelfstandig of onder begeleiding = persoonlijke ontwikkeling
- t.b.v. bescherming = maatschappelijk relevant / nuttig
- kennis delen -> Zoogdierverseniging VZZ als platform = ontmoetingscentrum

Om dit wat beter te onderbouwen zou uitgezocht moeten worden waarom 80% van de leden van de Zoogdierverseniging niet aan inventarisatie- en monitoringprojecten meedoet, terwijl 70% van hen vindt dat het doorgeven van waarnemingen een belangrijke activiteit van de leden moet zijn.

3.4.2 Unique selling point

De vier hierboven genoemde motieven maken deelname aan activiteiten van de Zoogdierverseniging VZZ nog niet uniek. Andere organisaties doen dit ook; met andere soorten of op regionaal niveau. De kenmerken die de Zoogdierverseniging uniek maken ten opzichte van haar concurrenten (zie § 2.2) zijn:

- 1) zoogdieren zijn de meest intrigerende en aabare diersoorten.
  - Zoogdieren zijn overal aanwezig, maar moeilijk te zien => onderzoek is een uitdaging;
  - Er is nog veel onbekend (m.n. bij de vleren) => nog veel nieuws te ontdekken.
- 2) de gegevens komen in een landelijke databank, samen met gegevens van ander zoogdieronderzoek.

- De databank is beschikbaar voor ruimtelijke ordeningsvraagstukken, waarbij resultaten van lokaal onderzoek met landelijke overzichten of trends vergeleken kunnen worden;
- De databank maakt analyses van veranderingen in zoogdierpopulaties mogelijk, waardoor een effectiever soortenbeleid en –bescherming mogelijk is;
- De databank met zoogdiergegevens kan gekoppeld worden aan andere databanken, voor onderzoek naar relaties tussen zoogdieren en andere soorten of tussen zoogdieren en abiotische factoren.

3) nationaal kenniscentrum zoogdieren.

- De Zoogdierverseniging bundelt kennis over zoogdieren en verzamelt daarom niet alleen waarnemingen, maar probeert alle kennis bijeen te brengen. Hiervoor onderhoudt ze contacten met andere zoogdierspecialisten in binnen- en buitenland.
- die gebundelde kennis is beschikbaar voor iedereen en wordt gebruikt ten bate van zoogdierbescherming in binnen- en buitenland.

4) ondersteuning bij het veldwerk.

- De Zoogdierverseniging biedt ondersteuning bij de uitvoering van het veldwerk. Dit kan in de vorm van cursussen en lezingen zijn, maar ook in de vorm van handleidingen, determinatiegidsen en veldwerkmaterialen.

3.5 Marketingboodschap

Door deelname aan de inventarisatie- en monitoringprojecten van de Zoogdierverseniging VZZ bevredigt de vrijwillige waarnemer zijn eigen motieven (in de natuur bezig zijn en kennis verwerven) én draagt hij bij aan het behoud van een diverse zoogdierfauna in Nederland. Zonder de waarnemingen van de vrijwilligers en hun veldervaring zou de Zoogdierverseniging VZZ minder bereiken. De vrijwillige waarnemer zou trots moeten zijn op zijn inzet. De Zoogdierverseniging VZZ moet er via haar communicatie en activiteiten voor zorgen dat de vrijwillige waarnemer ook inderdaad trots kan zijn.

Dit kan samengevat worden in de slogan:

De Zoogdierverseniging VZZ, actief voor zoogdieren en hun leefgebieden

Actief kan uitgelegd worden als actief meedoen aan activiteiten van de vereniging en als de vereniging zet zich actief in voor zoogdieren en hun leefgebieden.

NB: uit de enquête onder de waarnemers blijkt dat op dit moment 38% trots is op zijn inzet voor de Zoogdierverseniging VZZ, 30% heeft geen mening, 24% is enigszins trots en 2% is helemaal niet trots (zie bijlage 2).

3.6 Marketingstrategie

3.6.1 Volgorde

- 1) Behouden van bestaande vrijwilligers
- 2) Reactiveren van voormalige vrijwilligers
- 3) Werven van nieuwe vrijwilligers

Werven is weinig zinvol als de vrijwillige waarnemers niet behouden blijven. Daarom zal de vereniging er voor moeten zorgen dat zij de verwachtingen van de vrijwilligers waarmaakt. De nadruk zal daarom in eerste instantie liggen op activiteiten en middelen die de vrijwilligers als waarnemer bindt. Waarnemers zijn, net als de leden, de ambassadeurs van de vereniging. Als zij zich positief over de vereniging uitlaten, dan zal dit ook nieuwe waarnemers aantrekken. Bovendien kunnen diezelfde activiteiten en middelen ook gebruikt worden om voormalige vrijwillige waarnemers te reactiveren en nieuwe te werven.

Nieuwe vrijwillige waarnemers zijn dringend nodig (zie § 4.1). Er zal dus niet gewacht worden met werven tot alle wensen ten aanzien van behouden en reactiveren gerealiseerd zijn.

3.6.2 Samenwerking

Vele handen maken licht werk en de Zoogdiervereniging VZZ heeft niet alle kennis in huis. Voor het behoud en werven van waarnemers zal daarom samenwerking met andere organisaties gezocht worden.

- 1) Met de partners in de stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna
  - voor Nationale Databank Flora en Fauna en www.telmee.nl
  - voor benaderen vrijwilligers TBO's en waarneming.nl
- 2) Met provinciale werkgroepen
  - voor werven, begeleiden en opleiden van waarnemers
- 3) Met IVN & KNNV
  - voor opleiding

3.6.3 Herkenbaarheid

Vooral als derden ingeschakeld worden is het van belang dat de Zoogdiervereniging VZZ herkenbaar blijft. Extra aandacht zal daarom uit moeten gaan naar:

- 1) huisstijl en
- 2) corporate identity

Alle geledingen van de vereniging moeten dezelfde boodschap uitdragen. Dit betekent dat de interne communicatie verbeterd moet worden.

3.6.4 Middelen

Er zijn vele middelen en kanalen die ingezet kunnen worden om vrijwillige waarnemers te werven en te behouden. Belangrijk bij de keuze en de toepassing is dat ze de volgende doelen dienen.

1) Voor de vrijwilliger:

- plezier in buiten bezig zijn vergroten (bijv. weinig administratief werk)
- kennis verwerven
- maatschappelijke relevantie hebben en dat de waarnemer voor diens bijdrage hieraan waardering krijgt
- persoonlijke contacten met lotgenoten bevorderen
- duidelijkheid schept over de uitvoering van het veldwerk, de organisatie, aanspreekpunten etc.
- ondersteuning bieden bij de uitvoering van het veldwerk

2) Voor de Zoogdierverseniging:

- waarnemers lang blijven => loyaliteit bevorderen
- doorstroming verbeteren (van makkelijke naar moeilijke projecten of van waarnemer naar proco of opleider)
- inkomsten verhogen en kosten laag houden

3.6.5 Opleiding

Waarnemers moeten over de juiste kennis beschikken om zoogdieren in het veld waar te nemen. Zij moeten hierover geïnformeerd worden en voor de uitvoering van sommige projecten ook echt opgeleid worden. Een doordacht opleidingstraject is nodig. Bovendien sluit dit aan op de behoefte van de waarnemers om meer over de zoogdieren te leren.

Voor een belangrijk deel van de uitvoering van dit opleidingstraject zal eveneens een beroep op vrijwilligers gedaan worden.

3.6.6 Evalueren en enquêteren

1) Van uitgevoerde acties en ingezette middelen.

2) Van de vrijwillige waarnemers.

De uitgevoerde acties en ingezette middelen moeten regelmatig geëvalueerd worden om hun effectiviteit te toetsen en verbeteringen door te voeren. Hiervoor is

ook meer kennis over de (potentiële) waarnemer nodig. Daarom zullen regelmatig enquêtes en analyses uitgevoerd worden. Belangrijk is dat in een vroeg stadium al zo veel mogelijke informatie over de vrijwillige waarnemers verzameld wordt. Dit kan al direct bij de aanmelding gebeuren.

4 IMPLEMENTATIE

4.1 De targets

Er zijn al enkele honderden vrijwilligers die aan inventarisatie- en monitoring-projecten van de Zoogdiervereniging meewerken, maar om de twee doelstellingen te realiseren zijn er meer nodig. Navraag bij de projectleiders van de lopende inventarisatie- en monitoringprojecten leverde de volgende aantallen op.

<u>Ad. doelstelling 1</u>	<i>Incidentele waarnemingen</i>	<i>Inventarisatieprojecten</i>
Veldwerkers	1000-den	450
Telgroepleiders	-	3
Prov. coördinatoren	12	17
Opleiders	-	4
Huidig aantal veldwerkers	0	150
Nog te werven	1000-den	300

Omdat het hier om projecten gaat die van de waarnemers geen meerjarige verplichtingen vragen is de turnover waarschijnlijk groot. Er zal daarom jaarlijks opnieuw geworven moeten worden of, in het geval van de incidentele waarnemingen, zelfs continu.

<u>Ad. doelstelling 2</u>	<i>Aantalsmonitoring</i>	<i>Verspreidingsmonitoring</i>
Veldwerkers	1020	200
Telgroepleiders	200	-
Prov. coördinatoren	30	10
Opleiders	?	5
Huidig aantal veldwerkers	530	85
Nog te werven	490	115

Het huidige verloop onder de veldwerkers is niet zo groot (minder dan 1%), maar nadat de gewenste aantallen geworven zijn zullen toch jaarlijks een tiental nieuwe vrijwilligers geworven moeten worden. Dit zijn gespecialiseerde vrijwilligers. Dus eigenlijk betekent het dat al enkele jaren van te voren begonnen moet worden met het werven en opleiden van kandidaten.

4.2 Activiteiten

Met de punten genoemd in paragraaf 3.6 en de zwakke punten van paragraaf 1.3.6 in het achterhoofd wordt in 2008 met de volgende activiteiten begonnen.

De volgorde van de activiteiten is de volgorde waarin een waarnemer bij projecten betrokken raakt: werven -> deelnemen -> opleiden -> doorstromen. Bij de uitvoering van de activiteiten ligt de prioriteit bij binden en opleiden (zie § 3.6.1). Daarnaast dienen enkele algemeen organisatorische zaken doorgevoerd worden, zoals het bevorderen van de samenwerking met provinciale zoogdierwerkgroepen en het verder professionaliseren van de projectmatige werkwijze van het bureau van de vereniging.

M.b.t. werven ligt de nadruk op projecten gericht op de lichtgroene doelgroep, oftewel op het werven van waarnemers voor het realiseren van doelstelling 1 van § 3.1. Werving voor monitoringprojecten hoort onderdeel van die projecten te zijn. Daarvoor worden aparte projectspecifieke plannen gemaakt.

WERVEN

1) Promotiecampagne voor www.telme.nl

Doelstelling: Aanleveren en verwerking, waaronder validatie, van waarnemingen vereenvoudigen.

Uitvoering: In overleg met VOFF-partners campagne opzetten en uitvoeren. Zie Werkplan Portal 2008 van Sander Turnhout.

2) Waarnemersproject koppelen aan Soort van het Jaar

Doelstelling: het lichtgroene publiek betrekken bij onderzoek ten bate van beheer en bescherming van zoogdieren.

Uitvoering:

- a. jaarlijks een beleidsrelevante of publieksvriendelijke soort kiezen, waarover extra informatie gewenst is;
- b. plan de campagne voor publiciteit en werving van waarnemers opstellen;
- c. samenwerking met derden zoeken;
- d. financiering zoeken;
- e. uitvoeren.

3) Informatievoorziening over inventarisatie- en monitoringprojecten verbeteren

Doelstelling: duidelijkheid scheppen over lopende projecten t.a.v. doelstelling, deelname, doorstroommogelijkheden, begeleiding, cursussen etc.

- Uitvoering:
- a. productie van een flyer met een korte beschrijving van alle lopende waarnemersprojecten met moeilijkheidsgraad en contactgegevens om te verspreiden op plaatsen waar potentiële waarnemers komen.

De flyer vormt ook een onderdeel van het welkomstpakket voor nieuwe waarnemers (zie 6. back office);
  - b. dezelfde informatie wordt op de websites www.vzz.nl en www.telmee.nl geplaatst.

4) Samenwerking met terreinbeheerders met vrijwilligersnetwerken

Doelstelling: Vrijwilligers van terreinbeheerders leveren hun waarnemingen via Telmee.nl aan de Nationale Databank Flora en Fauna.

Uitvoering: Bestuur van Stichting VOFF lobbyet bij NM, SBB, De Landschappen en Stichtingen landschapsbeheer voor samenwerking.

5) Free publicity

Doelstelling: Gerichte werving van waarnemers voor specifieke projecten.

- Uitvoering:
- a. overzicht maken van bestaande tijdschriften, nieuwsbrieven en websites;
  - b. media koppelen aan projecten/activiteiten en tijd bij auteurs, i.c. projectleiders, vrijmaken;
  - c. afspraken met de redacties van de media maken over aanleveren artikelen (kan ook met terugkerende frequentie, zoals het dagelijks natuurbericht v/d Natuurkalender en VOFF);
  - d. projectleiders schrijven artikelen over hun projecten.

BINDEN

6) Back office verbeteren

Doelstelling: verbeteren interne opvang en administratie van waarnemers en waarnemingen.

- Uitvoering:
- a. van elke (potentiële) waarnemer worden NAW- en andere gegevens (zie bijv. activiteit 11) centraal geregistreerd, via standaardformulieren (digitaal op websites en op papier);
  - b. elke nieuwe waarnemer ontvangt een welkomstpakket met info over de vereniging, haar activiteiten en projecten waarin men kan participeren (zie ook 3. flyer);
  - c. op kantoor is een persoon aanwezig die het overzicht heeft van de lopende inventarisatie- en monitoringprojecten en als eerste

aanspreekpunt voor de vrijwillige waarnemers fungeert;

- d. projectleiders houden secretariaat en medewerker vrijwilligers goed op de hoogte van lopende en geplande activiteiten;

7) Duidelijkheid over gebruik gegevens verschaffen

Doelstelling: aan waarnemer meer duidelijkheid over de maatschappelijke relevantie van zijn vrijwilligerswerk verschaffen en vrij gebruik van gegevens bevorderen.

- Uitvoering:
- a. bestaande waarnemers worden via een brief geïnformeerd over het besluit in ALV van april 2005 en worden om toestemming t.a.v. hun reeds ingeleverde gegevens gevraagd;
  - b. op www.vzz.nl, www.telme.nl en op papieren formulieren staat duidelijk waar de gegevens voor gebruikt worden;
  - c. waarnemers worden via websites (vzz.nl en telme.nl), nieuwsbrieven (Telganger, Marterpassen) en tijdschriften (Zoogdier) regelmatig over het gebruik van gegevens geïnformeerd.

8) Procedure voor validatie en terugkoppeling nieuwe waarnemingen opzetten

Doelstelling: de betrouwbaarheid van de gegevens bevorderen en tegelijkertijd de waarnemers ondersteunen bij het determineren van soorten.

- Uitvoering:
- a. validatieregels worden opgesteld en zoveel mogelijk in de site www.telme.nl ingebouwd;
  - b. waarnemer krijgt een ontvangstbevestiging bij aanleveren waarneming(en) en uitleg over het vervolgtraject, i.c. validatie, opname in databank, verslaglegging e.d.;
  - c. twijfelgevallen worden bij voorkeur aan vrijwillige deskundigen voorgelegd; de waarnemer communiceert direct met de deskundige;
  - d. waarnemingen zijn als stippen op een kaart op de site zichtbaar; er is onderscheid tussen geaccepteerde en nog te valideren waarnemingen.

9) Terugkoppeling over resultaten van lopende projecten verbeteren

Doelstelling: waarnemers worden regelmatig en goed geïnformeerd over de ontwikkeling en de resultaten van de waarnemersprojecten, waarbij gestreefd wordt naar minder papiergebruik en een optimale mix van diverse media.

Waarnemers kunnen zelf een bijdrage hieraan leveren via aanleveren leuke berichten, artikelen, foto's etc.

- Uitvoering:
- a. op kantoor is een persoon aanwezig die het overzicht heeft van de lopende inventarisatie- en monitoringprojecten en verantwoordelijk is voor de informatievoorziening over deze projecten;
  - b. opzet van website www.vzz.nl aanpassen, zodat waarnemersprojecten prominenter zichtbaar zijn (zie ook activiteit 3);
  - c. meer multimedia middelen voor website inzetten (video, gebruikersafhankelijke presentaties van resultaten e.d.)
  - d. faq's verzamelen en op website zetten;
  - e. berichtgeving over waarnemersprojecten in bestaande media van de vereniging (Zoogdier, De Telganger, websites, nieuwsbrieven) beter op elkaar afstemmen
  - f. uitzoeken of nieuwe informatiemiddelen gewenst zijn.

10) Jaarlijks een landelijke waarnemersdag organiseren

Doelstelling: persoonlijke contacten tussen waarnemers onderling en met bureau en soortspecialisten bevorderen. Bij voorkeur combineren met Ledendag Zoogdierverseniging VZZ.

- Uitvoering:
- a. elk jaar een organisatiecomité samenstellen
  - b. programma en draaiboek maken
  - c. financiering vinden
  - d. publiciteitplan maken
  - etc.

11) Waarnemersprofielen aanleggen

Doelstelling: acties, projecten en communicatiemiddelen beter op de behoeften van individuele waarnemers afstemmen en zodoende de communicatie persoonlijker maken.

Uitvoering: Van de waarnemers worden naast de NAW-gegevens aanvullende gegevens over de persoon (bijv. leeftijd, opleiding, hobbies) verzameld en wordt a.d.h.v. van diens deelname aan projecten, activiteiten en polls bijgehouden waar zijn interesses liggen.

12) Onderzoek naar verhogen loyaliteit van waarnemers

Doelstelling: de continuering van deelname aan projecten bevorderen door meer waardering voor de inzet van de waarnemers te tonen.

Uitvoering: a. beweegredenen afhakers via een telefonische enquête achterhalen;

- b. uitzoeken welke middelen en activiteiten het meest effectief zijn. Te denken valt aan privileges (toegang tot specifieke informatie, korting op boeken, veldwerkmaterialen), forum op internet, oorkondes e.d.;
- c. prioritering in de realisatie aangeven en plan de campagne voor de uitvoering opstellen;
- d. financieringsbronnen zoeken;
- e. uitvoeren.

13) Boek De zoogdieren van Europa uitgeven

Doelstelling: gebruiken als premium om waarnemers te binden.

- Uitvoering:
- a. productie is reeds in gang gezet door de auteurs van de veldgids;
  - b. presentatie van het boek tijdens een landelijke zoogdierdag

OOPLEIDEN EN VERDIEPING

14) Opleidingstraject opzetten

Doelstelling: de deskundigheid van de waarnemers neemt toe en daarmee de betrouwbaarheid van hun waarnemingen. Daarnaast bevordert het de doorstroming van waarnemers van eenvoudige naar moeilijke projecten.

- Uitvoering:
- a. een mix van cursussen, lezingen, excursies en kampen van verschillend niveau wordt opgesteld en intern besproken;
  - b. materialen van bestaande cursussen, lezingen etc. worden bijgesteld;
  - c. eventueel projectfinanciering aanvragen voor ontwikkeling nieuwe activiteiten en materialen;
  - d. opleiders werven en trainen;
  - e. reclame maken voor de cursussen etc.;
  - f. opvang en/of doorstroming van de waarnemers regelen.

15) Wikipedia voor waarnemers

Doelstelling: waarnemers, opleiders en werknemers een eenvoudige manier bieden om kennis te delen en hiermee de organisatie minder kwetsbaar maken voor verlies aan kennis door ziekte of overlijden van specialisten.

- Uitvoering: een wikipedia-achtige website bouwen, welke alleen voor mensen met een toegangscode beschikbaar is.

ALGEMEEN

16) Projectmatig werken verder professionaliseren

Doelstelling: het bureau van de vereniging levert binnen de beschikbare tijd en budgetten hoogwaardige producten af.

Uitvoering: a. alle bureaumedewerkers volgen een cursus projectmanagement;
b. procedures voor de uitvoering van projecten worden op- en vastgesteld;
c. kwaliteitscriteria voor producten worden op- en vastgesteld;
d. faciliteiten om b en c in praktijk te brengen worden aangeschaft en geïmplementeerd;
e. na jaar wordt de nieuwe werkwijze geëvalueerd.

17) Corporate identity en huisstijl

Doelstelling: de naamsbekendheid en identiteit van de Zoogdiervereniging VZZ bij de uitvoering van activiteiten en de samenwerking met derden waarborgen

Uitvoering: a. bijeenkomst met vertegenwoordigers van de geledingen organiseren over de identiteit van de vereniging en de rollen van de verschillende geledingen daarin;
b. huisstijl op basis van uitkomsten van a ontwikkelen;
c. huisstijl in briefpapier en alle producten, incl. website en tijdschriften, doorvoeren.

18) Samenwerking met provinciale zoogdierwerkgroepen versterken

Doelstelling: werving, binding en ondersteuning dicht bij de woonplaats van de waarnemer brengen.

Uitvoering: gesprekken met de besturen van de werkgroepen over samenwerking aangaan en komen tot principe afspraken over de uitvoering van activiteiten en de ondersteuning door de Zoogdiervereniging VZZ.

19) Samenwerking met andere zoogdierwaarnemingsprojecten aangaan

Doelstelling: de Nationale Databank Flora & Fauna (NDFF) bevat ook de waarnemingen van andere organisaties die zich met zoogdieren bezig houden.

Uitvoering: gesprekken met de besturen van andere zoogdierclubs over samenwerking aangaan (vgl. Tracking mammals partnership UK).

20) Fondsenwerving

Doelstelling: een steviger financiële basis onder de inventarisatie- en monitoringprojecten, waardoor de continuïteit gewaarborgd is.

Uitvoering: a. in een begeleide omgeving, samen met de VOFF-partners een cursus fondsenwerving volgen;
b. implementeren van het geleerde.

Bijlage 1. Resultaten enquête onder leden van de Zoogdierverseniging (voorjaar 2006)

Verstuurd: 1.450 adressen

Respons: 300 (20%)

1) Enkele algemene gegevens van de leden.

Man: 60%

Vrouw: 40%

De gemiddelde leeftijd is: 50 jaar

2) Hoogst afgeronde opleiding?

HBO 35%

MBO 15%

Universiteit 40%

Onbekend 10%

3) Wat zouden leden volgens u voor de Zoogdierverseniging VZZ moeten doen?

Meerdere antwoorden mogelijk

Waarnemingen van zoogdieren in Nederland verzamelen/doorgeven 70%

Financieel steunen 60%

Deelnemen aan activiteiten 46%

Meedoen met tellingen 45%

Actief zijn in één van de werkgroepen op organisatorisch gebied 20%

Iets anders, zoals ... ..

4) Wat verwacht u dat de Zoogdierverseniging VZZ doet?

Meerdere antwoorden mogelijk

Zoogdieren in Nederland in kaart brengen 89%

Voorlichting geven over zoogdieren in Nederland 89%

Een ledenbindend en informatief tijdschrift uitgeven, i.c. Zoogdier 84%

Zoogdieren in Nederland beschermen 83%

Adviezen geven aan belanghebbenden 74%

Leden informeren over de zoogdierstatus en waar ze voorkomen 55%

Werkgroepen ondersteunen 55%

Een wetenschappelijk tijdschrift uitgeven, i.c. Lutra 45%

Activiteiten voor leden organiseren, zoals kampen en studiedagen 43%

Activiteiten voor de jeugdige leden organiseren 36%

Wekelijks op de hoogte houden van nieuws 6%

Anders, zoals ... ..

5) Hoe vaak heeft u het met niet-leden over de Zoogdierverseniging VZZ?

1x of vaker per week 4%

1 á 2 keer per maand 13%

1 á 2 keer per kwartaal 14%

Enkele keren per jaar 52%

Nooit 12%

6) Wat voor beeld(en) heeft u bij de Zoogdierverseniging VZZ?

Meerdere antwoorden mogelijk

Dé Zoogdierverseniging van Nederland 75%

De kennisbank voor zoogdieren 65%

Een op wetenschap gebaseerde organisatie 50%

Een natuurbeschermingsorganisatie	36%
Een van de PGO's	36%
Een goed doel	16%
Geen specifiek beeld	1%
Een ander beeld, namelijk	

7) Bij veel verenigingen, tijdschriften en andere organisaties krijgen mensen die lid worden iets extra's. Stel dat u geen lid was en nu lid wil worden, wat verwacht u dan als hartelijk welkom van de Zoogdiervereniging VZZ?

Introductiepakket, met allerhande informatie over zoogdieren en de VZZ	59%
Niets	38%
Presentje	2%
Korting	1%

8) Welke artikelen met onderstaand **VZZ-logo** (de otter) zou u kopen (voor uzelf of als cadeautje) om de Zoogdiervereniging VZZ te steunen?

Boeken	60%
(Onderzoeks)Verslagen	39%
Veldwerkmateriaal als loep, batdetector, etc.	35%
T-shirt	25%
Ansichtkaarten	25%
Inheems zoogdier als knuffeldier	17%
Mokken/glazen	13%
Tas	11%
Stickers	10%
Geen	10%
Pennen	9%
Paraplu	7%
Speldje	4%
Sleutelhanger	4%
Anders, namelijk	

9) Welke artikelen met **één of meerdere soorten zoogdieren** als afbeelding (en het logo van VZZ in het klein) zou u willen kopen om de Zoogdiervereniging VZZ te ondersteunen?

Ansichtkaarten	38%
Geen	35%
T-shirt	32%
Mokken/glazen	16%
Poster	13%
Tas	10%
Stickers	9%
Paraplu	7%
Anders, namelijk	

10) Bent u lid van andere natuurorganisaties? Zo ja, welke?

Ja, namelijk:
Nee

11) Hoe tevreden bent u over het algemeen met de Zoogdiervereniging VZZ?

Geef u alstublieft een rapportcijfer van 1 t/m 10. Een 1 is het laagst, een 10 is uitstekend.

GEMIDDELDE: 7

12) Ik ben er trots op dat ik lid ben van de Zoogdierverseniging VZZ.

Helemaal oneens	Enigszins oneens	Enigszins eens	Helemaal eens
Geen mening			
☐	☐ ☐	☐	☐

13) Ik voel mij betrokken bij de Zoogdierverseniging VZZ.

Helemaal oneens	Enigszins oneens	Enigszins eens	Helemaal eens
Geen mening			
☐	☐ ☐	☐	☐

14) Ik ben lid van één van de werkgroepen van de Zoogdierverseniging VZZ. Ik voel mij meer betrokken bij deze werkgroep dan bij de VZZ.

Helemaal oneens	Enigszins oneens	Enigszins eens	Helemaal eens	Nvt
☐	☐	☐	☐	☐

15) Van de 4 uitgaven per jaar van het verenigingsblad Zoogdier, lees ik:

Alle uitgaven	2-3 uitgaven	1 uitgave	Geen enkele uitgave
☐	☐	☐	☐

16) In het blad Zoogdier zie ik graag (meerdere antwoorden mogelijk):

meer waarnemingen	42%
meer wetenschappelijke artikelen	30%
meer ingezonden stukjes van leden	26%
niets veranderen	26%
meer korte bijdragen	22%
een rubriek voor de jeugd	11%
meer afbeeldingen	11%
meer berichtgeving van bestuur/bureau	9%
een stripje/cartoon	4%
iets anders, namelijk	

17) Heeft u nog ideeën of opmerkingen over deze enquête of over de Zoogdierverseniging VZZ? (deze mogen ook op een apart vel bijgevoegd worden)

.....

Bijlage 2. Enquête onder vrijwilligers die een binding hebben met de Zoogdierverseniging VZZ via werkgroepen of als waarnemer in een van de projecten, maar die geen lid van de vereniging zijn (voorjaar 2006)

Verstuurd: 1.383 adressen

Respons: 50 (4%)

1) Enkele algemene gegevens van de vrijwilligers.

a. Geslachtsverhouding:

Man: 66%

Vrouw: 34%

De gemiddelde leeftijd is: 49 jaar

b. Hoogst afgeronde opleiding?

HBO 46%

MBO 28%

Universiteit 24%

Onbekend 2%

2) Aan welke activiteiten van de Zoogdierverseniging VZZ neemt u deel?

Meerdere antwoorden mogelijk.

Aantalsmonitoring/Tellingen 53%

Verspreidingsonderzoek/Atlasproject 24%

Werkgroepactiviteiten 20%

Bezoek aan studiedagen 7%

Geen, ik ontvang alleen nieuwsbrieven 29%

(VLEN Nieuwsbrief, Marterpassen, Nieuwsbrief Beverwerkgroep, Zoogmail etc.),

3) Hoe bent u voor het eerst in aanraking gekomen met de Zoogdierverseniging VZZ?

Andere organisaties; 46%

Medewerker VZZ, 22%

Werkgroep VZZ, 14%

Collega's, 14%

Vakliteratuur, 12%

Internet, 10%

Familie etc. 8%

Tijdschrift zoogdier 8%

Weet niet meer 8%

Activiteit VZZ 4%

4) Waarom neemt u deel aan de activiteiten van de Zoogdierverseniging VZZ?

Svp slechts één antwoord aankruisen. Kruis de belangrijkste reden aan.

Ik doe graag iets in/voor de natuur, 56%

Om meer over de NL zoogdieren te leren, 22%

Bijdragen aan een goed doel, 12%

Gek op vleermuizen, 4%

Beroepsmatig, 4%

Kennis uitwisselen 2%

5) Wat zou u verwachten dat vrijwilligers en leden voor de Zoogdierverseniging VZZ doen?

Waarnemingen van zoogdieren in Nederland verzamelen/doorgeven 78%

Meedoen met tellingen 58%

Deelnemen aan activiteiten 49%

Actief zijn in één van de werkgroepen (organisatorisch en uitvoerend)	38%
Financieel steunen	24%
Helpen bij de organisatie van ledenactiviteiten	18%
Iets anders, zoals	
- 6) Wat verwacht u dat de Zoogdiervereniging VZZ doet?
Zoogdieren in Nederland in kaart brengen	76%
Voorlichting geven over zoogdieren in Nederland	67%
Zoogdieren in Nederland beschermen	64%
Adviezen geven aan belanghebbenden	58%
Leden en vrijwilligers informeren over status zoogdieren	47%
Een ledenbindend en informatief tijdschrift uitgeven, (Zoogdier)	47%
Activiteiten voor de jeugdige leden organiseren	31%
Activiteiten voor leden organiseren (kampen en studiedagen)	31%
Een wetenschappelijk tijdschrift uitgeven, i.c. Lutra	29%
Wekelijks op de hoogte houden van nieuws	9%
Werkgroepen ondersteunen	
Anders, zoals	
- 7) Hoe vaak heeft u het met anderen over de Zoogdiervereniging VZZ?
Enkelen keren per jaar	50%
1 a 2 keer per kwartaal	16%
1 a 2 keer per maandag	14%
Nooit	10%
1x of vaker per week	8%
- 8) Wat voor beeld(en) heeft u bij de Zoogdiervereniging VZZ?
Meer antwoorden mogelijk
Dé Zoogdiervereniging van Nederland	58%
De kennisbank voor zoogdieren	53%
Een op wetenschap gebaseerde organisatie	51%
Een natuurbeschermingsorganisatie	42%
Een van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's)	20%
Een goed doel	16%
Geen specifiek beeld	4%
Een ander beeld, namelijk	
- 9) Wat zou u verwachten als hartelijk welkom van de VZZ?
Introductiepakket	60%
Niets	38%
Korting	2%
- 10) Welke artikelen met onderstaand **VZZ-logo** zou u kopen (voor uzelf of als cadeautje)?
Boeken	60%
(Onderzoeks)Verlagen	36%
Veldwerkmaterialen	36%
Ansichtkaarten	18%
Stickers	16%
Mokken/glazen	13%
Tas	13%
Pennen	11%
T-shirt	11%
Speldje	7%
Sleutelhanger	7%

Knuffeldier (logo op etiket)	4%
Paraplu	4%
Anders, namelijk	

11) Welke artikelen met **één of meerdere soorten zoogdieren** als afbeelding (en het logo van VZZ in het klein) zou u willen kopen om onder andere de Zoogdierverseniging VZZ te steunen?

Geen	33%
Mokken/glazen	27%
Ansichtkaarten	24%
Stickers	20%
T-shirt	16%
Tas	16%
Poster	13%
Paraplu	4%
Anders, namelijk	

12) Bent u nog voor anderen organisaties actief of lid?

Ja	94%
Nee	6%

13) Hoe tevreden bent u in het algemeen met de Zoogdierverseniging VZZ? Geef u alstublieft een rapportcijfer van 1 t/m 10. Een 1 is het laagst, een 10 is uitstekend.

7	54%
8	30%
6	10%
9	6%

14) Ik ben er trots op dat ik mij actief inzet voor de VZZ?

Helemaal eens	38%
Geen mening	30%
Enigszins eens	24%
Helemaal oneens	2%

15) Ik voel mij betrokken bij de VZZ?

Enigszins eens	34%
Helemaal eens	30%
Enigszins oneens	16%
Geen mening	10%
Helemaal oneens	6%

16) Indien ook actief in een VZZ-werkgroep: Ik voel me meer betrokken bij mijn werkgroep dan bij de VZZ?

Niet van toepassing	46%
Helemaal eens	30%
Enigszins eens	14%
Enigszins oneens	2%
Helemaal oneens	2%

17) De VZZ geeft mij genoeg terug voor wat ik bijdraag?

Helemaal eens	38%
Geen mening	32%
Enigszins eens	14%
Enigszins oneens	8%

Extra gegevens ingevuld door de vrijwilligers en belangrijke conclusies:

- Niet iedereen weet dat je naast het vrijwilliger zijn ook een lidmaatschap kan aanvragen!
- Veel mensen steunen al andere organisaties waardoor ze geen lid van de VZZ willen zijn; de meeste mensen zijn al lid van Natuurmonumenten.
- Veel mensen vinden het niet nodig om lid te worden van de VZZ omdat ze al genoeg doen (d.m.v. het veldwerk); de VZZ moet mensen dus duidelijk maken dat ze zonder leden niet kan blijven bestaan!
- Er is grote behoefte aan het contact met anderen vrijwilligers door middel van leuke dagen voor vrijwilligers. Mensen zoeken dan vooral mensen die geïnteresseerd zijn in dezelfde diersoort.
- Veel mensen zijn dan ook sterk geïnteresseerd in zijn/haar eigen diergroep/werkgroep. Dus veel mensen hebben een voorkeur voor 1 bepaald dier.
- Mensen hebben te weinig inzicht op alle verschillende activiteiten die de VZZ organiseert.
- Mensen kopen het liefst een product in de winkel met hun eigen diersoort erop of iets van hun eigen diersoort bijv. een mok met een vleermuis of een vleermuisbeeldje.
- Er moet meer feedback over de gedane onderzoeken komen. Iedereen die bijv. duinkonijnen heeft geteld kan hierover een brief krijgen.
- Het tijdschrift Zoogdier wordt meer als een tijdschrift voor kenners gezien dan als tijdschrift voor mensen die minder van zoogdieren afweten.

Bijlage 3. Enquête onder vrijwillige deelnemers aan inventarisatie- en monitoring-onderzoek van de Zoogdierverseniging VZZ. Zowel waarnemers die lid van de vereniging zijn als die dat niet zijn. Ook oud-waarnemers zijn benaderd (najaar 2007).

Verstuurd: 1.400 adressen
 Respons: 218 (16%)

Deel I. Algemeen

1) Enkele algemene gegevens van de vrijwilligers.

a. Geslachtsverhouding:

Man:	75%
Vrouw:	22%
Niet opgegeven:	3%

b. Hoogst afgeronde opleiding?

Universiteit	35%
HBO	30%
MBO	14%
Middelbare school	5%
Onbekend	16%

2) Aan welke inventarisaties / onderzoeken werkt men momenteel mee?

Meer antwoorden mogelijk

	% van aantal respondenten	relatief t.o.v. aantal deelnemers per project
Aantalsmonitoring:		
- Vleermuiswintertellingen	31	60
- Dagactieve zoogdieren	8	?
- Hazelmuis	3	28
- Eekhoornprojecten	3	5
- Konijnen tellen	2	23
Verspreidingsmonitoring:		
- Braakballenmonitoring	16	26
- Boomarter	11	86
- Waterspitsmuis	10	36
- Bevertelling Biesbosch	8	100
- Beversporendag	5	?
- Das	3	44
- Noordse woelmuis	3	88
- Eikelmuis	2	33
Overig verspreidingsonderzoek:		
- Atlasproject	10	?
- Zoogdierkampen	10	?
- Kerkzoldertellingen	9	2
- Losse waarnemingen	5	14
- Wat brengt u kat?	3	?
- Vleermuizen Langbroekerwetering	2	31
Niks	9	NA

Opmerkingen:

- a) In enkele gevallen hebben meer respondenten aangegeven deel te nemen aan een project, dan er volgens ons adressenbestand aan meedoen, bijv. bij boomarter, noordse woelmuis en dagactieve zoogdieren! Het bestand moet nodig bijgewerkt worden.
- b) Mensen die mee hebben gedaan aan de eekhoorn projecten geven aan dat de reden waarom de eekhoornprojecten zijn gestopt niet duidelijk is. Hier zou alsnog informatie over kunnen komen. Bijvoorbeeld een klein stukje in de Telganger over het hoe en waarom en of er een mogelijkheid is dat deze projecten weer worden gestart. Als er nog eens een project stopt zou er ook een dag gehouden kunnen worden waar alle mensen die meegedaan hebben voor worden uitgenodigd en waar verteld kan worden waarom het project stopt en wat de vervolg stappen kunnen zijn. Ook kunnen mensen een bedank brief krijgen met hierbij een uitnodiging voor eventuele andere projecten.
- c) Mensen doen gemiddeld aan 1,5 projecten mee. Dat zou kunnen betekenen dat mensen zich voor 1 project helemaal inzetten en de mogelijkheid hebben er een kleiner project bijvoorbeeld de waterspitsmuis bij kunnen doen.

 3) Van welke werkgroepen is men lid? *Meer antwoorden mogelijk*

	% van aantal respondenten	relatief t.o.v. aantal deelnemers per werkgroep
VZZ-werkgroepen:		
- Vleermuiswerkgroep Nederland	31	19
- Boomarterwerkgroep	11	177
- Beverwerkgroep	8	9
- Veldwerkgroep	7	16
- Werkgroep zoogdierbescherming	4	100
- Zoogdierwerkgroep Overijssel	2	125
- Zoogdierwerkgroep Zeeland	1	40
- Werkgroep zeezoogdieren	0,5	100
Overig (niet-VZZ):		
- Provinciale zoogdierwerkgroepen	6	
- Verschillende vleermuiswerkgroepen	3	
- VLEGEL	2	
- Vogelaars	2	
- Natuurpunt (Vlaanderen)	2	
- IVN	1	
- Kerkuilenwerkgroep	1	
- NHGL	1	
- Beroepsmatig	1	
Geen	33	NA

Opmerkingen:

- a) Zelfde probleem als bij vorige vraag: volgens ons adressenbestand zijn in sommige gevallen minder mensen lid van een VZZ-werkgroep, dan volgens de opgave van de respondenten.

- b) Met 355 leden is de Vleermuiswerkgroep Nederland de grootste werkgroep van de Zoogdierverseniging.
- c) Er zijn 2 mensen die aangeven dat er geen zoogdierwerkgroep in de Achterhoek is. Er kan uitgezocht worden welke projecten geschikt zijn om wel aan mee te werken voor deze mensen en of er eventueel een zoogdierwerkgroep voor deze mensen bestaat. Meer activiteiten in een regionaal dagblad zetten kan hierbij helpen.
- d) Verschillende mensen zijn betrokken bij aparte werkgroepen die los staan van de VZZ. Deze kunnen benaderd worden om mee te doen aan VZZ projecten.
- e) Een grote groep mensen is nog geen lid van een werkgroep. Verschillende mensen hebben hiervoor gekozen omdat ze dan aan niks gebonden zijn.

4) Welke diergroep spreekt het meest aan?

Vleermuizen	45%
Roofdieren	26%
Knaagdieren	21%
Hazen / konijnen	11%
Insecteneters	10%
Evenhoevige	9%
Zeezoogdieren	7%
Bevers	2%
Anders (vogels,exoten)	2%

5) Voor welke diergroep wordt graag veldwerk verricht?

Vleermuizen	35%
Roofdieren	19%
Knaagdieren	16%
Hazen / konijnen	8%
Insecteneters	6%
Zeezoogdieren	6%
Evenhoevigen	5%
Geen mening	6%

Opmerking:

De uitkomst van bovenstaande vragen is vrijwel hetzelfde. Alleen bij de onderste zijn de zeezoogdieren net wat populairder dan de evenhoevigen. Verdere uitval van mensen komt doordat ze aangaven geen veldwerk (meer) te willen doen of dat er mensen bij de bovenstaande vraag 2 keuzes hadden aangegeven en bij de tweede vraag maar 1.

Deel II. Waarnemingen doorgeven

6) Wat is een prettige manier om waarnemingen door te geven?

Internet	52%
Excel bestand	21%
Papieren formulieren invullen	20%
Geen mening	8%

Opmerkingen:

- a) Een klein deel van de waarnemers geeft aan geen computer te hebben. Hier moet in ieder geval altijd rekening mee gehouden worden.
- b) Sommige mensen geven aan dat er te weinig ruimte op de papieren versie is om de waarnemingen goed te kunnen omschrijven. En dat het makkelijker is om diernamen te gebruiken in de plaats van nummers.
- c) Een email met waarnemingen sturen wordt ook prettig gevonden. Dus in de plaats van via een website, kan het mogelijk worden een email naar een persoon op te sturen?
- d) Een andere manier is het doorgeven via een coördinator.

7) Hoeveel mensen zijn er bekend met de website www.telme.nl?

Niet	61%
Wel	36%
Geen mening	4%

Opmerking:

De meerderheid kent de website niet. Telme.nl bestond ten tijde van de enquête wel al enkele jaren, maar niet als website waar waarnemingen doorgegeven konden worden. Dat was pas na de enquête mogelijk.

Deel III. Waarnemingen teruggekoppeld krijgen

8) Welke manier is het prettigst om waarnemingen terug te krijgen?

Digitale nieuwsbrief	59%
Jaarlijkse rapportage met verspreidingskaarten	29%
Artikelen in Zoogdier	28%
Papieren nieuwsbrief	19%
Jaarlijkse dag met lezingen / stands	13%
Soort – werkgroep specifieke verslagen	12%
Website	10%

Opmerkingen:

- a) Een suggestie is om net als bij RAVON een themanummer te maken over een bepaalde diersoort en hier de uitslagen in te zetten. Voor werkgroepen is deze er natuurlijk al maar misschien is het wel leuk om een bepaalde diersoort eens extra te belichten in het tijdschrift of de Telganger als een soort extra bijlage?
- b) Opvallend is dat mensen de website niet als middel gebruiken om uitslagen na te lezen. De soort – werkgroep specifieke verslagen scoren laag omdat veel mensen hebben aangegeven geen lid te zijn van een werkgroep. Begrijpelijk is dan ook dat sommige mensen daarom behoefte hebben aan een themanummer dat niet alleen voor mensen van een bepaalde werkgroep is.

- c) Veel mensen hebben meerdere opties aangegeven en geven dus aan een combinatie van al deze mogelijkheden te willen. Dat is logisch want in hoe meer bronnen de uitslagen staan des te groter is de kans dat het mensen bereikt.

9) Hoe vaak wil men terugkoppeling ontvangen over de waarnemingen?

Enkele keren per jaar	55%
1 keer per jaar	29%
1 keer per maandag	7%
1 keer per week	2%
Geen voorkeur	7%

Opmerkingen:

- a) De actualiteit van de berichten wordt belangrijker gevonden dan de frequentie van de berichten. Zo snel mogelijk na verwerking de resultaten doorgeven wordt belangrijk gevonden en hoe vaak er dan terugkoppeling wordt gegeven ligt eraan hoe vaak er waarnemingen zijn doorgegeven.
- b) Terugkoppeling krijgen op bijvoorbeeld VLEN dagen of andere dagen wordt ook prettig gevonden. Daarnaast is het makkelijk als het direct via de mail teruggekoppeld wordt. Bijvoorbeeld als er een algemene mail wordt opgezet voor iedereen die waarnemingen over bijvoorbeeld de bever heeft ingeleverd.

Deel IV. Hulpmiddelen bij het uitvoeren van veldwerk

10) Hebben mensen behoefte aan een helpdesk?

Ja	51%
Nee	38%
Weet nog niet	11%

Opmerking:

Bij deze vraag misten mensen duidelijk het antwoord, weet nog niet. Het aantal dat in de toekomst hier toch nog gebruik van gaat maken kan daarom groter zijn dan hier in eerste instantie is aangegeven.

11) Op welke manier wil men in contact komen met de helpdesk?

Digitaal (via email)	61%
Telefonisch	23%
Schriftelijk	3%
Geen mening	13%

Opmerking:

Wat al eerder aangegeven is, mensen vinden het prettig om feedback te krijgen via de

email en vinden een email sturen bij eventuele problemen ook het makkelijkst. Ook is er aangegeven uitnodigingen voor activiteiten ook via de mail te doen. Email speelt een belangrijke rol in het contact tussen de waarnemer en de Zoogdiervereniging VZZ.

12) Wat wordt er verwacht van de helpdesk?

Van de helpdesk wordt verwacht dat de bemensing aan het volgende profiel voldoet:

- ✓ Professionele aanpak hebben
- ✓ Snel antwoord kunnen geven / snelle reactie bij problemen oplossen (zelf de informatie in huis hebben en dus niet te vaak doorverbinden)
- ✓ Deskundigheid uitstralen op verschillende vlakken
- ✓ Kort en specifiek antwoord kunnen geven
- ✓ Heeft soort specifieke kennis
- ✓ Goede bereikbaarheid hebben

De helpdesk heeft verstand van de volgende zaken:

- Weet waar benodigde adressen en bestanden te vinden zijn
- Kan mensen doorverwijzen naar het juiste contactpersoon
- Heeft kennis van de juiste methodiek, apparatuur en vastleggen van data
- Heeft verstand van alle soorten veldwerk
- Heeft gegevens over werkgroepen
- Kan advies geven over het uitlenen van veldwerkmateriaal
- Kan helpen met het invullen van formulieren en andere invoermethodes
- Kennis over wettelijke regelingen (vergunningen, ontheffingen)
- Heeft informatie over cursussen en andere organisatorische vragen
- Kan doorverwijzen naar de juiste literatuur

Deel V. Wensen en behoeften

13) Wat is de maximale reistijd die men over heeft voor een bepaalde activiteit?

1,5 - 2 uur	39%
½ - 1 uur	30%
Maakt niet uit	29%
3 uur	2%

Opmerking:

De reistijd hangt ook af van andere factoren namelijk: het onderwerp / de activiteit, de kosten van het reizen en de dag zelf en het reisgemak / bereikbaarheid.

14) Is er behoefte aan cursussen over zoogdieren?

Ja	50%
Nee	44%
Geen mening	6%

15) Welke manier van cursus krijgen spreekt het meest aan?

Excursies	22%
Kampen	11%
Lezingen	11%
Via internet	10%
Klassikaal	9%
Schriftelijk	6%
Geen voorkeur	31%

Opmerking:

Er is ook behoefte aan combinaties van bovengenoemde methodes. Bijvoorbeeld een lezing met een daarop aansluitende excursie. Verder hangt het ook van het onderwerp af. Bij het ene onderwerp is meer praktisch vereist dan bij het andere. Wel wordt het belangrijk gevonden dat de cursus wordt gegeven door een deskundig persoon. Excursies scoort het hoogst omdat mensen het leuk vinden andere te ontmoeten en over het onderwerp te praten en van elkaar te leren.

16) Welke bronnen worden gebruikt om aan informatie over de VZZ te komen?

Website	69%
Tijdschrift Zoogdier	58%
De Telganger	55%
Zoogmail	41%
Email secretariaat	14%
Bellen secretariaat	9%

Opmerkingen:

- Opvallend is dat mensen bij deze vraag wel aangeven veel van de website gebruik te maken in plaats van de mail. De volgende conclusie kan nu getrokken worden: voor informatie over de VZZ zelf raadplegen mensen de website en voor meer specifieke informatie is de mail het beste middel.
- Er wordt er veel gebruik gemaakt van persoonlijk contact met de VZZ -ers. En sommige mensen verkrijgen de informatie via hun werkgroep.

17) Zijn de mensen tevreden over de gang van zaken rond het vrijwilligerswerk?

96 mensen gaven aan **tevreden** te zijn en **60** mensen waren **ontevreden**. Op de volgende bladzijde een samenvatting van de positieve en negatieve opmerkingen. Er waren ook mensen die iets positiefs en iets negatiefs hebben ingevuld.

Opvallend is dat er vaak over de VLEN en de BWN wordt gesproken en de ene keer is het zeer positief en de ander keer weer negatief. Ook over de terugkoppeling van de resultaten en de organisatie hebben mensen afwijkende meningen.

Positief:

- ✓ Het ontvangen van de resultaten van het gedane onderzoek
- ✓ Geïnteresseerden worden bij elkaar gebracht

- ✓ Veel nieuwsbrieven en informatie op de website
- ✓ De organisatie van de tellingen
- ✓ Veel zelfwerkzaamheid, je kan een eigen invulling geven
- ✓ De telmee cursussen waren een goede manier om kennis te maken met de verschillende diergroepen
- ✓ De medewerking van het bureau
- ✓ Het proberen zoveel mogelijk te voldoen aan ieders wensen
- ✓ Het bedankje na het gedane onderzoek
- ✓ Lage drempel om binnen te komen en daarbij goed contact
- ✓ Dat er veel gebeurt en wordt opgezet
- ✓ Het vrijblijvende karakter
- ✓ De persoonlijke benadering
- ✓ De WBN is een goed georganiseerde leuke groep.
- ✓ Duidelijk geregeld zonder overbodige informatie
- ✓ Met de verzamelde informatie wordt wat zinvols gedaan
- ✓ Dat je echt wat kan doen en veel kan leren
- ✓ Enthousiasme van deelnemers en VZZ-ers
- ✓ Omgaan met mensen in kampen en excursies en van elkaar leren
- ✓ Altijd is er een goede sfeer

Negatief:

- ✓ Slechte terugkoppeling tussen verschillende partijen
- ✓ Geen goede verhouding tussen vervelende klussen en leuk werk
- ✓ Weinig aandacht veldwerk in provinciën
- ✓ Doorgeven van waarnemingen kan eenvoudiger
- ✓ Gebrek aan goede terugkoppeling sommige onderdelen
- ✓ Er wordt niet goed geluisterd naar de vrijwilligers
- ✓ De VZZ is een complex georganiseerde club dat maakt communiceren moeilijk
- ✓ Tijdig toesturen van materiaal gebeurt niet altijd goed
- ✓ Soms is een actiever bescherming van een bepaalde diersoort wenselijk
- ✓ Eerder informatie geven over teldagen en indeling
- ✓ Het op gang komen van projecten kan sneller
- ✓ Betere ondersteuning van vrijwilligers is nodig
- ✓ Er is geen duidelijk overzicht van alle activiteiten en soms worden ze te laat aangekondigd
- ✓ Er is maar traag contact
- ✓ Het opgeven via de website werkt niet goed want sommige mensen hebben na het opgeven nog niks gehoord
- ✓ Sommige activiteiten zijn slecht georganiseerd
- ✓ Er wordt te veel langs elkaar heen gewerkt
- ✓ De VZZ moet meer aan klantenbinding doen

18) Wat is de beste manier om andere mensen enthousiast te maken?

Meerdere antwoorden mogelijk

Activiteiten organiseren	72%
Lezingen geven	44%
Artikelen in tijdschriften	43%
Persuities	37%
Beurzen / markten	26%
Folders uitdelen	4%

Opmerkingen:

- a) Activiteiten organiseren is heel duidelijk de beste manier om andere mensen enthousiast te krijgen voor de VZZ volgens de vrijwilligers. Wel geven zij aan dat de drempel om mee te kunnen doen aan deze activiteiten lager moet worden. De groep is nu duidelijk nog te gesloten en niet erg aantrekkelijk voor nieuwe mensen. Er moet aan gewerkt worden nieuwe mensen snel op te nemen in de groep en deze goed te blijven begeleiden. Ook het contact met deze mensen kan verbeterd worden. Het is niet goed als mensen zich opgeven voor een activiteit maar vervolgens niets meer horen.
- b) Folders uitdelen wordt geen goede methode gevonden. Folders worden te vaak snel doorgelezen om daarna weggegooid te worden. Wel kunnen deze folders uitgedeeld worden na georganiseerde activiteiten en/of lezingen.

VI. Persoonlijke wensen en gegevens

19) Wil men nog vrijwilliger zijn voor de VZZ?

Ja	82%
Nee	7%

20) Hoe vaak kan men beschikbaar zijn?

Enkele keren per jaar	44%
1 keer per week	15%
1 keer per maand	13%
1 keer per jaar	6%
Geen voorkeur	23%

Opmerking:

Opvallend is dat 1 keer per week op de tweede plaats komt. Het is nogal een verschil of je enkele keren per jaar of 1 keer per week beschikbaar bent. Veel mensen gaven aan dat het aantal keren beschikbaar zijn ook sterk afhankelijk is van bijvoorbeeld de activiteit, omgeving / of het dicht bij huis kan en dat het seizoensafhankelijk kan zijn.

21) Met hoeveel mensen gaat men het liefste op pad?

Alleen	49%
Minstens met 2	38%
In een groep	23%
Geen voorkeur	12%

Opmerking:

De meeste mensen gaan het liefst met zo weinig mogelijk andere mensen op pad. De meeste alleen en een ander groot deel geeft aan met 2 personen genoeg te vinden (minstens met 2 personen kan ook gelezen worden als met 2 personen) Ook hebben de meeste vrouwen geen problemen met het alleen op pad gaan. Verder is het sterk afhankelijk van de activiteit bijvoorbeeld de moeilijkheidsgraad en de duur.

22) Op welk dagdeel doet men het liefste veldwerk?

Maakt niet uit	70%
Wel in de ochtend (niet nachts)	11%
Wel s' nacht (niet 's ochtends)	10%
Alleen overdag	9%

Opmerking:

Deze vraag sluit mooi aan op de antwoorden van de vorige vraag. Ook hier maakt het mensen niet uit of zij 's nachts of 's ochtends of overdag werken. De uitzonderingen (wel alleen in de ochtend enz.) liggen erg dicht bij elkaar. Ook hier zijn het niet alleen de vrouwen die niet 's nachts veldwerk willen verrichten.

23) Heeft u verder nog op/aanmerkingen of tips?

Opmerkingen: dit zijn de opmerkingen die de mensen als laatste open vraag konden invullen:

- ❖ Via scholen, zowel basis als middelbare scholen, zijn veel mensen te trekken. Voor kinderen is de voorlichting over de natuur erg belangrijk en verder geven vooral biologie leraren en soms ook ouders aan iets in de natuur te willen doen.
- ❖ De georganiseerde excursies moeten aanspreken op het grote publiek, de VZZ moet niet te elitair worden.
- ❖ Er moet een lagere drempel komen om aan activiteiten van de VZZ mee te doen.
- ❖ De VZZ moet meer naar buiten treden, bijvoorbeeld adverteren in regionale bladen met de activiteiten erbij vermeld.
- ❖ Meer aandacht besteden aan het doorgeven van de verschillende activiteiten vooral voor de mensen die eerst aan eekhoornprojecten mee deden is dit erg belangrijk.
- ❖ De algehele communicatie moet beter, iemand had zich opgegeven om mee te doen aan onderzoek naar de eikelmuis maar heeft daar tot op heden niks van gehoord. De Grauwe Kiekendief organisatie wil graag een samenwerking met de VZZ en vindt het jammer dat dit niet van de grond komt.
- ❖ De VZZ moet meer aan bescherming doen en niet alleen aan voorlichten.
- ❖ Veel vrijwilligers zijn geen echte vrijwilligers omdat zij het veldwerk eigenlijk beroepsmatig doen maar dit ook doorgeven aan de VZZ.
- ❖ Sommige mensen vinden de informatie uit de Telganger of Zoogdier wel interessant maar willen zelf geen veldwerk doen.
- ❖ De meningen over de enquête zelf zijn sterk verdeeld. Een deel is van mening dat de enquête zinloos is omdat er niks aan gedaan wordt, het andere deel vindt het juist goed dat de VZZ naar hun mening informeert. Feedback over deze enquête geven is dan ook voor beide partijen erg belangrijk!

Tips:

De brochure

- Er zijn aardig wat mensen die (nog) geen veldwerk doen. Stuur deze mensen informatie over de verschillende projecten die mogelijk zijn of stuur informatie over de dieren waar deze mensen veldwerk voor zouden willen doen / dieren die ze aanspreken.
- Het zou handig zijn om een folder te ontwikkelen waar alle verschillende projecten in staan met daarin de verdeling over moeilijke en makkelijke projecten,

een korte inleiding over wat het project inhoud, wie het contactpersoon is en een antwoordkaart om je op te geven voor de aangeboden projecten.

- Vertel ook wat de gang van zaken is als je vrijwilliger bent. Bijvoorbeeld dat je de Telganger krijgt en hoe je waarnemingen door kan geven.
- Ook kan er een klein stukje over de helpdesk geschreven worden en een super vrijwilliger kan over ervaringen vertellen.
- Maak in deze folder reclame voor de tijdschriften van de VZZ en noem de voordelen van een lidmaatschap op.
- Zoek mensen die willen adverteren in de folder.
- Voorin kan er beschreven worden wat de resultaten van andere of eerdere projecten staan. Zo kunnen mensen enthousiast gemaakt worden.
- Achterin de folder kan een overzicht komen waar de verschillende activiteiten van de VZZ aangegeven staan. Ook kan hier verwezen worden naar de website van de VZZ.
  - Op deze manier krijgen de mensen een beter beeld van de activiteiten en projecten van de VZZ en is er een probleem opgelost. Bovendien kan deze folder ook op andere plaatsen zoals markten uitgedeeld worden zodat ook de bekendheid van de VZZ groter wordt en mensen duidelijker de voordelen van deze vereniging in zullen zien!

Bijlage 4. Motieven van doelgroepen om actief in de natuur bezig te zijn.

Overgenomen uit *Filius, P. et al., 2000. Natuurbeleving door doelgroepen; waarden en wensen van jagers, vissers, vogelwerkgroepleden en vrijwilligers in landschapsbeheer. Alterra, Wageningen.*

Tabel 2.5: motieven voor activiteit, percentage dat de uitspraak van helemaal of grotendeels van toepassing acht.

Ik jaag/ vis / kijk vogels / doe vrijwillig landschapsbeheer ...	Jagers (%)	Vissers (%)	Vogelwerk-groep (%)	Vrijwilligers (%)
Om me te ontspannen	41	81	76	86
Om buiten te zijn in de frisse lucht	59	89	65	86
Om afleiding te vinden van dagelijkse beslommeringen	26	58	47	35
Om rustig na te denken over de dingen die me bezig houden	28	28	15	10
Om van de natuur te genieten	92	87	100	95
Om bijzondere ervaringen op te doen (bijvoorbeeld verrassing, bijzondere dieren zien)	44	41	46	48
Om bij te dragen aan gezonde natuur/wildstand	92	37	74	76
Om te genieten van de activiteit zelf (vaardigheden als het spotten van vogels, jacht, vistechnieken etc.)	77	76	90	81
Om bijzondere dieren en planten te bekijken	26	28	15	10
Voor het resultaat, (bijv. vogels zien, wild vangen etc. dit verschilt sterk per doelgroep)	26	32	11	80
Om iets te doen samen met anderen (bijv. gezin, familie of vrienden)	15	22	16	71
Voor mijn lichamelijke conditie	8	11	11	48
Voor de uitdaging, de spanning en het avontuur	26	51	16	24

De Zoogdierverseniging VZZ

Actief voor zoogdieren en hun leefgebieden

Vrijwilligers

De Zoogdierverseniging VZZ is in 1952 opgericht als een platform voor allen met belangstelling voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming. Geleidelijk ontwikkelde de vereniging zich meer tot een vrijwilligersorganisatie met als doel een structuur te bieden voor allen die zich actief met zoogdierbescherming bezighouden.

Zoogdierbescherming

De Zoogdierverseniging VZZ telt thans 1.450 leden en heeft de laatste jaren een grote ontwikkeling door-gemaakt. Vooral de zoogdierbescherming krijgt veel aandacht. Het standpunt daarbij is dat gestreefd moet worden naar het behoud van levensvatbare populaties. Dat betekent dat maatschappelijke activiteiten als jacht, wegeaanleg, stadsuitbreiding en ontgrondingen getoetst moeten worden op hun effecten op de zoogdierpopulaties, alvorens zij doorgang kunnen vinden.

Activiteiten en structuur

De Zoogdierverseniging VZZ geeft brochures uit en twee TIJDSCHRIFTEN: het wetenschappelijke tijdschrift 'Lutra' en het populair wetenschappelijk tijdschrift 'Zoogdier'. Op Lutra kunnen ook niet-leden zich abonneren.

Een aantal leden heeft haar kennis en krachten gebundeld in THEMATISCHE WERKGROEPEN die min of meer zelfstandig opereren. Momenteel zijn het er negen, die zich richten op soorten of soortgroepen als boomarter, bever, vleermuizen, zeezoogdieren en kleine marters en op thema's als bescherming, en veldwerk. In Overijssel en Zeeland zijn REGIONALE WERKGROEPEN actief.

De werkgroepen vormen de actieve kernen van de Zoogdierverseniging VZZ. Zij organiseren themadagen, excursies, inventarisatiekampen en determineerdagen. Enkele werkgroepen geven NIEUWSBRIEVEN uit met mededelingen en verslagen over hun activiteiten.

Inventarisaties en Zoogdierdatabank

Veel onderzoek naar het voorkomen van zoogdieren in Nederland en de eisen die zij stellen aan het leefmilieu wordt door leden of werkgroepen van de Zoogdierverseniging VZZ geïnitieerd. Zo verrichten vrijwilligers op diverse plaatsen in Nederland al een paar jaar systematisch tellingen van zoogdieren, ook wel ZOOGDIERMONITORING genoemd. In het recente verleden is onderzoek verricht naar het voorkomen van zoogdieren in wegbermen en naar de noordse woelmuis in Noord-Holland, Friesland, Utrecht en Noordwest Overijssel.

De onderzoeksresultaten worden gepubliceerd in RAPPORTEN, uitgegeven door de vereniging, of in een van de tijdschriften. De Zoogdierverseniging VZZ wordt ook steeds vaker ingeschakeld als uitvoerder van onderzoek naar de verspreiding van en het beheer van zoogdieren in de regio.

De waarnemingen van zoogdieren en de gegevens van diverse inventarisatie, ook van andere organisaties, worden opgeslagen in de nationale ZOOGDIERDATABANK. De Zoogdierverseniging VZZ beheert deze databank. De gegevens zijn direct bij de Zoogdierverseniging VZZ op te vragen of via het Natuurloket.

Public Affairs

Aan de hand van de inventarisaties kunnen adviezen gegeven worden aan de rijksoverheid en terreinbeherende instanties. Veel leden van de Zoogdierverseniging VZZ die professioneel deelnemen in overleg- en adviesgroepen, met betrekking tot het natuurbeleid van hogere en lagere overheden, gebruiken de Zoogdierverseniging VZZ als platform voor kennis en visie ten aanzien van de in het wild levende zoogdieren.

Lidmaatschap

Wie ook zijn steentje wil bijdragen aan de bescherming van zoogdieren in Nederland kan lid worden van de Zoogdierverseniging VZZ. Het lidmaatschap bedraagt €18,- per jaar (inclusief het tijdschrift Zoogdier). Het lidmaatschap met beide tijdschriften bedraagt €30,- per jaar. Een los abonnement op het tijdschrift Lutra is ook mogelijk (zonder lid te worden). Een jaarabonnement kost €21,-.

Opgave bij het Secretariaat van de Zoogdierverseniging VZZ, Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem,
tel. 026-3705318, fax 026-3704038, e-mail: zoogdier@vzz.nl, website: www.vzz.nl.